„Ukraińskij Hołos“, Przemyśl. Należytość pocztową uiszczono ryczałtem.

Ч. 7 (583) Неділя, дня 22. лютого 1931. Рік XIII.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС
націоналістичної думки

р. Przemyśl.
Впр. о. Прелат Александр Зубрицький
гр. кат. Капітула
Площа Чацкого.

Адреса Редакції і Адміністр. „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ Перемишль, Побереже 1/I. Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807. Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол., піврічно, 3 зол., чвертьрічно. Для Чехії на рік — 72 к. ч., ½ — 40 к. ч., ¼ — 20 к. ч. Для Франції — 60 ф. річно, ½ — 35 ф., ¼ — 20 ф. Для Німеччини — 10 мар. річно, ½ — 6 мк., ¼ — 3·50 мк. Для Бельгії — 90 б. ф. річно, ½ — 50 б. ф. ¼ — 30 б. ф. Для Америки 2½ ам. долярів річно.
Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

Ціна примірника 25 сот.

Рахунки платні й позивні в Перемишлі, а замовлений анонс вже тимсамим без застережень годиться на це.

ТАРИФА ОГОЛОШЕННЯ: За текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має пять шпальт анонсових) 0·30 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·20 зол. Дрібні оголош по. 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголош 1 зол., для шукаючих праці подані безпосередньо до Адміністр. по 0·15 зол. Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші.
Редактор приймає щодня від год. 11—1.

СВІТОВА КРІЗА.

Дванацять літ напруженої праці потребував світ, щоби відбудова війною надрушених основ життя завела його вкінці над беріг нової пропасти. Політично-соціяльна рівновага — ось велика, нездійснена програма провідних чинників світової політики. Після виснажуючих заходів і спроб, в які політичний мозок світу вкладав силу свойого почину, досвіду й уміння, виявилось, що головна мета затрачених зусиль — химерна злуда, нині ще менш реальна й вловима, ніж вона була на понурому тлі побоєвищ і руїн великої війни. Сучасна дійсність так різко підкреслює утопійність леліяних надій на загальне замирення, що супроти цього німіють найбільші оптимісти, розгублюються самопевні холодні дослідники та впадають в істерію провідні мужі передових держав. Мова щоденної преси, — це з дня на день різкіший крик трівоги, звернений — як виявляєтьбя — до невідомого рятівника й спасителя; бо всі безупину й напереміну кричать і заєдно лише стверджують нові, безчисленні познаки пошести, що невблагано поширюється все далі. Вона з кожною хвилею грізніша, бо атакує навіть ті державні орґанізми, в яких моральне здоровля і господарська сила були до нині неодмінною традицією. Її вплив на людські маси страшний тим, що поволі витворює своєрідний настрій, психозу віри в неминучість світової катастрофи.

Нема вже майже ділянки, не заторкненої розкладовим заразком кризи. Всюди втискається вона і брутально здирає зовнішню ослону усміхненого здоровля та вивертає наверх дбайливо, але неглибоко приховану внутрішню вбогість, хоробливість та безрадність. Рак цьої поступної кризи точить головні орґани державно-суспільного життя з такою живучістю вбивчих своїх сил, що на спокійну, обдуману самооборону нема ні часу ні місця. Образова анальоґія для цього загроженого стану, це момент, коли сам лікар, повалений й обезвладнений смертельною хворобою, лежить без усякої помочі; йому залишається тоді єдина зброя: *воля — виздоровіти.*

Найбільш матеріяльно й безпосередньо позначується процес кризи в царині світового господарства. Це тому, що господарська система в добі високо розвиненої цивілізації дуже швидко, немов сейсмоґраф, відзивається на найнезначніші порушення життя. Тут можна в кожній хвилі найти докладні й вірні звідомлення про стан, взаїмовідношення та тенденції реальних сил. Однак обмеження розміру й роду кризи виключно до господарських справ минається з дійсністю, бо господарське життя не є одиноким або відокремленим процесом загального розвитку. З того, що різкі прояви кризи внагляднилися нині в формі цілого ряду гострих господарських забурень, не виходить, що інші ділянки життя не діткнені розкладом. Такі крізові явища, як скорочення виробництва, обезцінення виробів сільського господарства, бюджетові недобори, надмірний протекціонізм й ін. — ще це вичерпують собою цілого обєму крізової причиновости. Їх треба розглядати як поодинокі випадки—наслідки загальнішого життєвого ґрунту. Правда, всі явища господарського порядку творять в першій мірі замкнену господарську цілість, що має своє окреме обличча і свою внутрішю закономірність. Однак поруч цієї ближчої господарської взаїмозалежности явищ існують ще інші, не менш річеві причини й джерела ускладнень. Так, наприклад, недобір бюджетів у першій мірі пояснюють величезні видатки на зброєння та загальну мілітаризацію населення, в парі з чим підноситься податкова шруба... но й посередньо ростуть опозиційні чи навіть революційні настрої серед пошкодованих кол населення. Окрему поставу в цьому відношенні прибирає безробітний пролетаріят, який в добі радія і кіна знає і видить, що можна краще жити, а тому ступає на прямий шлях самооборони: революції.

Як видко, площину світово-господарських взаємин пронизує інша, від ньої богатша й ріжнородніша грою сил: політично-суспільна площина. Вона має свій власний вигляд, складні цілі й окремі методи. Тому світова кріза в політиці є складнішим явищем, ніж це є в господарстві. Причиною тут не є недостача в наші дні добрих політиків, провідників й орґанізаторів державного життя. Значно глибше, бо в самих основах культурно-історичних і суспільно-господарських типів, зокрема европейського індустрійно-технічного типу, лежить причиновий ґрунт сучасних світових потрясень. Попросту филя історії, а в ній численні чинники свідомо прямують до розвязки загальної кризи шляхом великої зміни. Всякі половинні й хвилеві засоби протиділання, або зазиви до нездійснимого розброєння, чи голословні вимоги психольоґічної перебудови суспільств — все це немічний крик дитини в могутньому шумі наступаючої заверюхи. Тоді, коли на всіх кінцях світу спалахують все нові вогнища боротьби, а цілі нації і кляси виховуються в гіпнозі расових, національних і соціяльних сентиментів, — є достатня причина повірити в недалекий день лютої пожежі. Бо ніхто не кує меча на те, щоби — коли він вже готовий — кинути його в кут і забути на нього.

Сучасна кріза — загальна. Для дуже складних і напружених ситуацій історія знає випробований вихід: катастрофу. Це її правило.

Господарська скрута, це перший передвісник великого загального перевороту, чи ґенеральної битви, в якій будуть зведені всі існуючі порахунки, та виявлені всі зорганізовані сили. Світ вже досить дозрів до нього завдання.

Питання східних кордонів Німеччини
і українська справа.

Берлін, 30. січня 1931.

I.

Нема сумніву, що найпекучішою справою Версайського миру для світової політики є — питання східних кордонів Німеччини, зокремаж питання Данціґського коридору. Цим коридором відтято Східну Прусію від решти Німеччини, і таким перерванням безпосереднього звязку штовхнено Східну Прусію — головне заборало німецького народу на сході — між іншим теж у постійну господарську крізу, що в значній мірі обтяжує Німеччину з економічного й фінансового боку. Окрім цеї найважнішої рани існує ряд менших, місцевих, здовж цілого східного кордону німецької держави — зокрема на Горішному Шлеску —, бо потягнено кордони без ніякої уважливости для господарських потреб поодиноких прикордонних місцевостей й округів, — нпр. на Горішньому Шлеску частогусто поперек поодиноких великих фабрик або копалень.

Цей стан був у 1919. р. призведений французькою політикою цілком свідомо, а саме з метою викликати між Німеччиною і Польщею постійну й ніяк неприєднану ворожнечу, щоби осьтак приневолити Польщу раз назавжди йти послушно на шнурку французької політики і всю свою увагу прикувати до того, щоби стерігти тих ланцюгів, якими Німеччину сковано. Польська національна демократія, яка в 1919. р. мала монополь на польську закордонну політику, сама видумала й дала Франції в руки той гачок, на якому тепер Польща висить. Нікого крім Франції, Польщі й Німеччини ця справа не обходилаб, якщо світові господарські кризи, які від 10-ти літ, раз-у-раз, і то чимраз лютіше стрясають світом, не приневолювалиб анґльосаксонських держав до того, щоби ради гладкости міжнародного обміну товарів і капіталу такий вельми важний для світового господарства покупець і витворець, як Німеччина, стояв на здорових економічних підставах. В тих анґльосаксонських країнах починає помалу зясовуватись переконання, що господарське становище в Німеччині, а разом з тим і в цілому світі, значно покращалоб у випадку певної зміни в користь Німеччини її східних кордонів. Це господарський бік актуальности східно-німецької проблеми.

Не менше важний теж і політичний. Німецький нарід ніколи не погодиться з відрізанням Східної Прусії від решти держави, і як тільки колись матиме змогу за Данціґський коридор битися, то напевно це зробить. Таким чином скриває ця справа в собі небезпеку війни в Европі, немов та притаєна недуга, що літами в тілі непомітно сидить і при певних умовах несподівано вибухає в гострій формі. І цього так дуже бояться сьогодні капіталістичні кола світу — і відсіль їхні бажання усувати по змозі найпекучіші причини можливої будучої воєнної метушні в Европі. Поруч із тим і теж Італія, з уваги на її соперництво з Францією, чимраз більше склонюється до міжнародньої актуалізації питання східних кордонів Німеччини, щоб з дипльоматичного боку ослабити французько-польську позицію в Европі.

Осьтак *з господарської і політичної* точки бачення представляється сьогодні міжнароднє становище східно-німецької справи. Одначе помилково булоб думати, що вже сьогодні оте питання настільки назріло для світової політики, що його, сяк або так, треба негайно розвязати. Дискусії, які про цю справу раз-у-раз ведуться в міжнародній пресі — це покищо тільки перестрілка передових стеж, — до ґенеральної дипльоматичної баталії ще далеко. Ці дискусії підкопують помалу міжнародній кредит Польщі — це правда —, але хібаж тільки ця одна справа витворює в світі неприхильні для Польщі настрої? І образ внутрішньо-політичного і господарського і національного становища в Польщі — все це робить настрої світу у відношенні до Польщі з кожним роком все гіршими. Але це лиш настрої. Вони *колись* можуть дуже шкідливо й небезпечно вплинути на долю Річипосполитої, — але це може буде — як сказано — *колись*, а покищо Польща міцно стоїть на своїх західних окраїнах. Польська публична опінія зробила з отих своїх західних кордонів найважнішу справу чести польської держави й народу, ця опінія має за собою велику, добре вишколену й добре вивінувану армію, обеззброєна-ж Німеччина сьогодні ні мріяти про це не може, щоб у якусь війну встрявати, — і з усього цього „світ“ здає собі дуже добре справу, так, що, покищо, все на дискусіях кінчиться.

Навіть в Німеччині. Бо черговою справою німецької політики сьогодні не є ніякі негайні — в даному світовому положенні рішуче недосяжні — суттєві й переломові зміни в постановах Версайського миру, але є тільки ревізія репараційного пляну Dawes-а — зменшення німецьких данин за програну війну. В цей бік повертаються головні і, можна сказати, на ділі одинокі німецькі змагання, — а все інше відкладається на відповідний час.

Та всеж німецька політична думка працює і справу ревізії німецьких східних кордонів підготовляє, принаймні теоретично — і ота підготовка не позбавлена дуже значного інтересу для нас, українців, бо вяжеться в деякому відношенні дуже тісно з нашою справою.

II.

В одне ніхто в Німеччині не сумнівається: що в силу повільних перемін так у міжнародньому взаїмовідношенні сил в Европі як і у внутрішньому положенні Франції й Польщі, швидче чи пізніше, прийде час, щоб Німеччина відзискала своє великодержавне становище. Отже, ніхто не сумнівається, що, якщо не вдасться полагодити східних німецьких питань з Польщею до того часу мирним шляхом, — то пізніше доведеться рішити ці питання війною.

Але від надій, що колись буде ліпше, не лекшає лиха теперішність і, розуміється, всякий думає над тим, чи нема якої можливости вирішити східні німецькі питання вже в найближчій будуччині. Дискусії на цю тему виявляють три ріжні зовнішньо-політичні орієнтації.

Першу з них репрезентують головним чином праві німецькі кола, і вона полягає на надіях на Росію. Ті кола думають, що, швидше чи пізніше, прийде до сутички між Польщею і Росією, в якій Польща — як у 1920. р. — не встоїться. І тоді, або припадуть давні німецькі области, зокрема-ж Данціґський коридор, Німеччині начебто автоматично і проти волі польського народу, або ж Польща, щоб успішно боротися проти Росії, мусітиме купити собі прихильність Німців коштом добровільного відступлення спірних земель. Це є виразно русофільські кола Німеччини. Вони все ще не здають собі справи з того, що нинішня Большевія — це не давня Росія, і що Большевія не має ніякого інтересу в тому, щоби битися з Польщею передтим, аніж вибухлаби соціяльна революція в Німеччині і перевернула горі дном усі німецькі державні й національні інтереси разом зі справою Горішнього Шлеску чи Данціґського коридору, та змела з лиця землі перш за все якраз оті реакційні та русофільські німецькі кола. Проте факт остається фактом: ті реакційні протипольські чинники живуть безкритичними симпатіями до Росії і *антипатіями до українців*, бо їм здається, що колиб український сепаратистичний рух не ослаблював „Росії“, то вона вже давним-давно взяласьби за відбирання „руских земель“ від Польщі з усіми тими користями такого „собіранія“ для Німеччини, яких вони від „Росії“ очікують.

Друга орієнтація виходить з економічних міркувань і має прихильників серед більше чи менше демократичних та правих соціялістичних кол. Вони гадають, що Польща згодом буде приневолена взятися за уздоровлення свойого господарського положення при помочі напливу чужоземного капіталу. А що цей капітал дуже нерадо дивиться на німецько-польську ворожнечу, то поставить Польщі домагання згоди з Німцями за ціну відступлення в першу чергу Данціґського коридору, і Польща, хоч-не-хоч, мусітиме на це згодитися, щоб не пропасти в економічній руїні. Є це кола, що орієнтуються на Союз Народів і на „інтернаціональну економічну співпрацю“, „загальний мир“, „розємні суди“, тощо. Українська справа їх нічого не обходить.

Але найнебезпечніша для української справи є третя орієнтація, яку репрезентують деякі кола німецької лівої демократії. Вони пропонують *безпосереднє німецько-польське порозуміння*. Нехай — мовляв — Польща віддасть нам Данціґський коридор, а сама шукає собі відшкодування на Україні, над Дніпром і Чорним Морем. В цій площині й були вже пару літ тому *приватні* балачки поміж деякими відломами німецьких надренських промисловців і кругами, зближеними до французького уряду. Та й не дуже так давно — бо вже в 1931. р. в новорічньому числі ліво-демократичного „Берлінер Таґеблят“ натякав злегка і з великими обиняками на оттаку концепцію згоди начальний редактор цього часопису, Теодор Вольф, журналіст світової слави. Є це одна з концепцій світової політики коштом України, і її небезпека для будучої української державности є цілком очевидна.

Чи сяк, чи так, чи ще інакше — а в розвязці польсько-німецького пограничного спору не містяться покищо ніякі користи для української справи. Правда, чимало з далекозорих членів німецької суспільности здає собі справу з великої ваги сучасного національного й політичного відродження України, але ці симпатії ще не настільки назріли, щоб рішати — як у 1918. р. — про зовнішньо-політичні пляни Німеччини. Тому з погляду нашої будучої державности найкорисніше для нас сьогодні, щоб питання східних німецьких кордонів було як мога довше нерозвязане, — щоб оте питання так довго висіло над Европою, як довго наш нарід не зміцниться внутрішньо так, щоб у плянах і коншахтах европейської політики треба було рахуватися не лиш із Польщею, як міркують зробити німецькі, такби мовити, „польонофіли“, і не лише з Росією, як це роблять німецькі русофіли, але ще й з Україною.

Н. Л-а.

На шлях обнови.

Кріза проводу*)

Чи можемо собі уявити наше національно-політичне визволення без керми сильного національного *проводу?* Ні! Без міцного, авторитетного й свідомого своїх завдань проводу, не маємо що й мріяти про наше політичне визволення. Без сотворення осередка нашої національної влади, — яка кермувалаб розвитком нашої національної політики, орґанізаційного, культурно-освітнього й господарського життя, не можемо собі ніяк уявити успіху нашої справи. І ось питання: чи маємо на З. З. цей український національно-політичний провід, що доростав би до висоти свойого величезного завдання? Знову — *ні*! Цього проводу ми не маємо! Це, що дотепер називано нац.-політ. проводом З. З. — отже стисліше, — провід трьох партій, *Унда, радикалів і соціялдемократів*, в яких була й досі є зорґанізована подавляюча більшість національно думаючого З. У. громадянства, зі своїх засадничих завдань цілком не вивязався. Дотепер не було і далі нема в політиці, репрезентованій проводом тих партій, якоїсь здецидованої, виразної лінії, щоб так висловитись, жадної орієнтації ні назовні ні внутрі, але натомість сім літ кволої нерішучости й хитань, від скрайнього революціонізму починаючи і на найбільш безхребетній угодовщині й опортунізмі кінчаючи. Існує натомість внутрі проводу тих нац. партій неймовірний хаос поглядів, орієнтацій та „ідеольоґій“.

Клясичним прикладом цього хаосу є хочби зовнішній і внутрішній образ чолового з. у. національного щоденника „Діла“, *дійсного* (хоч і не формального) офіціозу найбільшої дотеперішньої націон. партії „УНДО“ — ну й таке саме обличча нашої парляментарної репрезентації. Здається, що нема вже такої політ. орієнтації, якої не проповідуваноб за час останніх семи літ на сторінках „Діла“, ні такої зміни фронту, на яку провідники „Діла“ не зважилисьби. Там був принціпіялізм й опуртунізм, радянофільство й польонофільство, угодовщина й автономізм, клич „власними силами“ й уенерівство, всілякі „засадничі речі“, великий базар, на якому було все до набуття — по бажанні. Хочби останній політ. скандал у „Ділі“, довкола проповідуваної в ньому уенерівської орієнтації; він зайвий раз виявив цілу оту систему крутійства, непевности, карколомних скоків і зикзаків, оту атмосферу психічної імпотенції, слабих нервів і панікерства. А як-не-як, в „Ділі“ сидить інтелектуальна й ідеольоґічна сметанка УНДА, — дух цього національного проводу, його мозок і нервовий центр. — І яка ідеольоґія, така-ж і практика. Практичним втіленням цьої „ідеольоґії“ була й далі є наша парляментарна репрезентація. Що посол — інша орієнтація, інша лінія, інші діла й задуми.

Усе там всуміш: автономізм, націоналізм, принціпіялізм, уенерівство, хожденія по субвенції, соборницькі декларації, заяви державної льояльности, революціонізм, — усе, чого тільки душа захоче.

Без проводу — нема визволення! А наш провід? Ми не тільки, що не бачимо в нього здібности до орґанізації національної влади, але, навпаки, виразно бачимо внутрі цього проводу процес щораз глибшого розкладу. Наші національно-зорієнтовані партії на протязі літ не були здібні до концентрації сил навіть на ґрунті отої нещасної парляментарної репрезентації, не говорючи вже про можливість продуктивного співділання і консолідації тих ґруп внутрі самої суспільности. Виборчий бльок тих трьох партій в 1930. р. ще нічого не доказує, бо він зродився не з *внутрішньої* волі і почину *проводу* тих партій, але був накинений відомими подіями зі зовні. Оскільки мова йде про провід, то характер цього бльоку виявився вповні зараз-же по виборах: в горі розбрилось усе ще більше, як перед виборами; вернув старий хаос, старе взаїмне недовіря і міжпартійні інтриґи. Виборчі маси помиляються дуже, коли припускають, що з виборчої маніфестації для консолідації національних сил залишились якісь позитивні орґанізаційні наслідки. Як було колись так є і надалі: не маємо ні *Української Національної Ради*, ні хочби чогось в роді *Міжпартійної Ради*, чи взагалі якоїсь авторитетної політичної орґанізації, про яку наше національно думаюче громадянство моглоб сказати: *оце наш політичний провід*.

Провід? Кого саме тим проводом маємо вважати? Котру із існуючих партій чи ґруп? Є їх нині вже стільки, отих ідей східніх і західніх, консервативних і поступових, еволюційних і революційних, стільки орієнтацій і орґанізацій, стільки тенденцій і передовсім сильних „вождів“ і людей, які ніяк між собою зговоритись не можуть, що наш пересічний громадянин, навіть при найкращій волі в цьому хаосі визнатись не може. Вплив цього стану на провінцію найгірший. Наша провінція нині ледви політично животіє; вона розбита і несконсолідована з причини кризи проводу. Отже й потапає вона в злиднях буднів. Всі-ж її пориви й жертви, в роді недавньо переведеної виборчої кампанії, в якій вона дала блискучі докази здорового політичного інстинкту та всенародньої тяги до консолідації — не дають ніякого орґанізаційно-політичного наслідку і кінчаться... в піску. Бо нема політичної верховної установи, нема, власне, проводу, який всі подібні досягнення своїх мас зумівби політично й орґанізаційно скапіталізувати для визвольної справи.

Наше політичне визволення мусить початись поміж нами самими, з нашого власного нутра. Мусить бути переведена величезна реорґанізація цілого нашого внутрішньо-політичного життя. Питання-ж проводу є нині найважнішою осередньою точкою нашої національної політики. Якщо ми *хочемо* свойого визволення, питання проводу *мусимо* розвязати.

Ми не віримо, щоби цей провід можна було витворити дорогою якогось міжґрупового чи міжпартійного порозуміння, т. зн. шляхом *механічного* обєднання ріжних сил. Політичний провід, який має перевести загальну реорґанізацію національного життя та дати таким чином трівкий моральний і матеріяльний ґрунт для справи нашого визволення, мусить повстати *орґанічно*, т. зн. вирости з *ґрунту* української державницької ідеольоґії, бути морально, орґанізаційно й тактично *монолітом*. В наших сучасних умовах субєктивні і обєктивні дані для створення такого проводу *вже* існують.

Як ми практично уявляємо собі питання орґанізації цього проводу, про це матимемо змогу висловитись.

Розвал і хаос нашого політичного життя, так як він тепер представляється на З. З., довівби в самостійній українській державі до революції. Подібні ситуації кризи політичного проводу, яка спричинює розлад і загальну дезорґанізацію, опановує в державних націях ґрупа здетермінованих людей *обручами фізичної сили*.

Такою є історія фашистів, комуністів, кемалістів та інших подібних політично-соціяльних рухів. В наших умовах, зрозуміло, арґумент фізичної сили непримінимий, тому тимбільше треба працювати для створення тих вартостей морального характеру нації, що мають стати основою нашого великого національно-державного майбутнього. —

Miles.

*) Рукопис статті враз із іншим матеріялом забрала з друкарні 16. II. б. р. поліція, тому вона появляється, головно в двох других третинах, у репродукованім в памяти вигляді. З технічних причин перенесено її на стор., де розмір вільного місця примусив ред. подати репродукцію скорочено. Шан. автора просимо вибачити.

Редакція.

Українська справа в Женеві.

Женева починає щораз більше притягати Українців. І це зрозуміле, бо вона є тою трибуною, з якої найлегче голосити нові правди і... старі кривди. Здається, нема засідання С. Народів чи його Ради, що в часі його трівання не булоб у Женеві кількох Українців. Але доводиться ствердити, що ці зустрічі на женевському терені не дають доказів нашої тактичної солідарности та почуття спільности основних наших завдань. З нагоди подання запитів та петицій з боку ріжних чинників до Союзу Народів у справі відомих подій на терені Сх. Галичини та зогляду на можливість поставлення тої справи на порядок нарад Ради, до Женеви зїхалась в середині січня б. р. значна кількість Українців. Вони вели акцію між чужинцями в кулюарах С. Народів і де інде. Але тільки одна ґрупа, зрештою найчисленіша, провадила роботу скоординовано. Всі її заходи добитися спільного обговорення нашої роботи не мали успіху, бо інші дві ґрупи, і кожен її член зокрема, ходили „люзом“. Ніби люде боялися зрадити свій секрет „порятунку Батьківщини“, чи просто не здібні були ходити простими шляхами, і тому кожен шукав бічної дороги.

Як відомо, справа петицій не прийшла на порядок нарад у Женеві тому, що відповідь польського уряду не наспіла своєвчасно. Рада С. Народів обрала комісію трьох, яка має розглянути зміст жалоб, як рівнож і відповідь на них польського уряду. Щолиш у місяці травні справа може прийти на чергу обговорення, і то тільки тоді, коли комісія визнає це можливим та коли якийсь член Ради офіційно внесе її в порядок нарад Ради.

Чому наша справа відтягається, зрозуміти не важко. Зацікавлена сторона сподівається, що з упливом часу затруться в памяті сторонніх прикрі й невигідні враження „пацифікації“, позаживають рани потурбованих, зайдуть нові події, що відтиснуть нашу справу на заднє місце, і її можна буде збутися кількома вимівками. Вже з розмов у кулюарах можна було завважити, як обжалована сторона не жалує арґументів перед деякими українськими чинниками, щоби залагодити ту неприємну для неї справу „по домашньому“, та не допустити до прилюдного обговорення її на засіданні С. Народів. Доводилось чути з уст самих українських делеґатів із краю та вловлювати здогади преси (Діло) про те, що, мовляв, найбільше можна доскочити переговорами дома, але не через С. Народів. Такі думки піддають наші противник і той факт, що вони знаходять відгук на нашім ґрунті, не віщує нічого доброго.

І дивна річ: ті особи, які досі виявили найбільше неприєднаности і так гірко нарікали на старі „договори“ з противником, нині готові йти тим останнім шляхом. Це секрет старої ґенерації, яка легко йде на торг у справах найбільш принціпових і з ще більшою легкістю виломлюється з національного табору задля другорядних річей. Чи не ради місцевих особливостей вона готова пожертвувати ідеєю єдности нації та поставити свій хуторянський патріотизм понад усе.

Оскільки нам вдалось зорієнтуватися в женевських настроях, виявилось, що нині є найсприятливіші умови для поставлення нашої справи на принціповий ґрунт. Завдяки досвідові 10 років з Польщею та останнім подіям, Европа починає вже сумніватися в правильність своєї дотеперішньої політики на Сході Европи. Українська справа набирає в очах політичних кол і громадської опінії властивої їй ваги. В кожному разі працювати нині українцям, не всім звичайно, але тим, що ставлять нашу справу на всю її натуральну ширину, — серед чужинців є багато легче, як раніш. Для неї знаходиться вже зрозуміння і навіть симпатії.

І от тепер ставити справу Сх. Галичини окремо від питання Волині чи Холмщини, як це роблять деякі чинники, як рівнож і відмежовувати питання В. України від справи Зах. Земель, значить: убивати всякий інтерес закордону до них. Бож справа Зах. Земель має важність головно як частина великого українського питання. Воно стає актуальнішим власне через гостре й повсякчасне ставлення самим життям справи Зах. Земель. Того не розуміють деякі „патріоти“, які не вміють, чи свідомо не хочуть злучити в одне поняття „Україна“ всіх укр. земель.

Положення на міжнародньому терені таке, що ми можемо дуже легко надати українській справі міжнародній характер, навязуючи власне до останніх подій. Треба лише не уступати з тих позицій, на які нас поставило само життя. Зах. Землі, щонайменш Галичина відійшла до Польщі на певних умовах міжнародного характеру. Ті умови не дотримані. З історичного досвіду знаємо, що жадних умов супроти нас ніколи не дотримано. Думати про якісь угоди без ґарантії зізовні, то значить дурити себе свідомо. Треба все памятати, що трівкими є лише такі здобутки, які вириваються і тримається силою.

Якраз тепер, коли завдяки помилкам противникам і нашим зусиллям почався в Европі перелім в нашу користь і закордон ніби йде на посередництво між нами а противною стороною, здавати наші становища, робити якісь уступки (з яких фактичних прав?) та годитись на обіцювані окрушки, є слабодухістю і короткозорістю. Чиж має повторитися траґедія старих провідників галицької армії, що піддались Денікіну якраз у момент, коли його військо розкладалося і він сам ставав політичним трупом?

Ні! Здоровші елементи нашого народу в краю і за кордоном не повинні допустити до повторення старих помилок.

Дм. Андрієвський.

СЕРЕДНИКИ від перестуди, хрипки і кашлю — середники проти відмороження, скріпляючі, проти ослаблення і всякі СЕРЕДНИКИ ВЕТЕРИНАРІЙНІ поручає
Аптика і Дроґерія під ЗВІЗДОЮ
Перемишль, вул. Францішканська 24. біля міської вежі з годинником.

П. В. КОТОВИЧ.

6)

Зі сучасної дійсности на Україні.

(Спостереження очевидця).
(Продовження).

Щож сприяло цьому піднесенню національної свідомости?

Безперечно, наша збройна боротьба була поважним чинником, що сам по собі пробуджує націю: головніші наслідки цієї боротьби, це здобуття рідньої школи. На цьому місці вважаю потрібним підкреслити, що рідня школа на Україні не є наслідком „ленінівської політики“, лише вислідом боротьби та вимог мас. Так думають на Україні.

Школа охоплює щось понад 50% дітей; деяка частина дітей ще ходить до шкіл „лікнопису“ (ліквідація неписьменности), але серед дітей, що закінчили школи Л. Н., є великий рецидив неписьменности. Відсоток українських шкіл загально відповідає відсоткові українського населення. Майже всі вчителі українці. Більшість з них (до 60%) — це нова радянська інтеліґенція; радянська з погляду офіційного дипльому, але вона національно свідома українська інтеліґенція.

Укр. ІНО, ЧГІ, і взагалі більшість ВУЗІВ, крім індустрійних, дають, хоч і не досить фахово освічених інтеліґентів, але за те свідомих українців, і це є власне найважніше. В богатьох середніх школах російської мови не викладають.

В усіх школах, крім індустрійних ВУЗів, лунає чиста, гарна українська мова. В інд. ВУЗах можна, щоправда, зустрінути не мало добрих, свідомих українців, абітурієнтів укр. профшкіл, однак загально переважає в них до цього часу в розмовах мова московська, хоч виклади є в українській мові.

Культурний рівень взагалі всієї радянської інтеліґенції низший, ніжби це повинно бути з огляду на дипльом. Зокрема, загальний розвиток абітурієнтів профшкіл значно низший, ніж розвиток абітурієнтів колишніх ґімназій. Фах, що його набуває закінчивший сучасну профшколу, рідко коли достатній для самостійної праці в даній галузі.

Весь округовий і центральний апарат Наркомосу український. Не дивлячись на те, що уряд наркома обняв після Шумського відомий карієрист Скрипник, значних змін в округовому апараті НКО нема.

В сучасну хвилю в СРСР відбувається загальна централізація. Україна буде змушена жертвувати, між іншим, і свою окрему освітню систему; „уніфікація“ освітніх систем вже переводиться, але щоби цей наступ централізму на „національну формою, інтернаціональну змістом“ українську культуру міг вплинути так далеко, щоби на Україні був можливим рецидив московської школи, — то така можливість мало правдоподібна.

Написи на всіх кіно-лентах виключно в українській мові. Мені оповідали про те, що в Одесі, на початках українізації, міщанство бойкотувало кіно. Але зараз ходить і чудово розуміє.

„Ви где билі, Ольґа Васільєвна? В Червоній Зірці, знаєте, там ідьот прекрасная картіна „Зачароване коло“.

Колиб ви могли в Одесі, чи навіть в Харкові простежити за двома приятелями урядовцями, що працюють в одній установі, ви булиб здивовані: зранку вони говорять московською мовою, від 8—2 виключно українською, від 2—4 московською, від 4—6 українською, а далі, аж поки не ляжуть спати, знову московською... В чому річ? Пояснюється це дуже часто так: в установі розмовляти московською мовою не вільно.

В міських бібліотеках значно зріс попит на укр. клясичну літературу. Найбільше жадали цих книжок урядовці та слухачі ріжних курсів державної мови. Зробити І. катеґорію, тобто скласти іспит з української мови було мрією і молодої панночки з густо набарвленими устами, і старого урядовця. Так було в 1928—29 рр., але не так уже в 1930. р. Курсів державної мови значно менше, в українізації вже нема того „нажиму“, в установах, а особливо трестах, вернулись до московської мови. Курс централізації дає вже про себе знати.

Цілком українським є цілий апарат Наркомосу (Народній Комісаріят Освіти), і весь низовий радянський апарат, добре українізований адміністративний (міліція) і вищий радянський апарат (уряд). Формально українізований (тобто все листування українське, але мова урядовців московська) господарський апарат. Майже цілком не українізований апарат ҐПУ і військовий. Початкове, середнє (крім технічного), вище педаґоґічне й сільськогосподарське шкільництво, це є цілком українські фортеці. Зрусифікувати ці галузі неможливо, не знищивши їх цілком.

Український часопис став звичайним явищем. В кожному округовому місті виходить часопис; за винятком двох донбасівських московських і одної молдавської, всі ці часописи українські. Коли порівняти тіраж українських і московських часописів на Україні, то українська преса мабуть буде мати понад 75% усього тіражу. Однак не треба забувати, що на Україні читають богато позамісцевої московської преси.

Зараз у радянському хаосі твориться українська нація, як також замість колишнього казьонного „рускаво народа“ твориться тепер в сучасному зрозумінні слова московська нація. І от сутички цих двох наймогутніших під дахом СССР націй вже виступають в симпатичному світлі. В очах московської інтеліґенції, і взагалі, в очах національно свідомих селян, українці, — це страшенні сепаратисти, що ненавидять москалів і хотять за всяку ціну відокремитись від Москви. Москалі свідомі того, що Україна — завойована провінція, яку за всяку ціну треба втримати в руках. Серед нової московської інтеліґенції є навіть богато прихильників т. зв. українсько-московської унії (як колись Австро-Угорщина); вони вже не голосять „не било, нет і бить не может“. Натомість серед „прозрених малоросов“ ми можемо ще зустріти цих апольоґетів Валуєвщини.

Дещо про державний лад

на Совітській Україні.

„Українська соціялістична радянська республіка“ утворилася при допомозі совітської Москви, яка фактично та остаточно окуповала Україну після затяжної боротьби щолиш у 1920. р. Тому саме щойно 28. грудня 1920. р. поміж Москвою та Україною підписано особливий договір, на підставі якого обидві держави формально зберігли свою суверенність, але дійшли до згоди що до наладнування тісної співпраці у справах переважно військових та господарських.

Також протягом двох дальших років, а саме до грудня 1922. р., коли-то на підставі договору поміж Україною, Москвою та іншими совітськими республіками ухвалено утворити Союз Соціялістичних Совітських Республік, Совітська Україна, принаймні з назви, була ще суверенною державою.

Навіть нині всі совітські республики є формально незалежні, хоч вони й зріклися своєї незалежности на користь Совітського Союзу. На це вказує 4. параґраф союзної конституції та 6. пар. української конституції, на підставі котрих кожна зі совітських республик зберігає за собою право вільного виходу зі складу Совітського Союзу. Мало того, 4. пар. союзної конституції, ухваленої 6. липня 1923. р., виразно каже, що право кожної республики на вихід може бути скасоване лише за згодою всіх республик-членів Совітського Союзу.

Далі, совітська Україна як також інші республики мають і тепер власні державні межі та свої республиканські уряди, а їхньої території, згідно з 6. пар. союзної конституції не вільно змінити без згоди даних урядів. Вкінці саму конституцію совітської України остаточно ухвалює не будьякий державний орґан Совітського Союзу, але найвищий орґан української совітської республики. а саме Всеукраїнський Конґрес Рад. Щ'оправда, право цього конґресу обмежують нині певні параґрафи союзної конституції.

Першу конституцію совітської України ухвалив III. Всеукраїнський Конґрес Рад 10—14. березня 1919. р., себто в той час, коли Совітського Союзу ще не було. В основі вона залишилася в силі й до нині, хоч деякі її частини були змінені на IX. Всеукраїнському Конґресі Рад 10. травня 1925. р., який узгіднив її з вимогами союзної конституції, ухваленої 1923 р.

В дійсности Совітська Україна не є справжньою державою, бо її уряд фактично залежить від Москви, а його повновласти, особливо в господарських справах, є дуже обмежені. Про законне *„право“* на відділення України від Москви навіть мріяти не доводиться, коли зважити, що на совітській Україні розташовано переважно московські ґарнізони, а ДПУ (бувша чека) не лише залежить від Москви, але й переповнена до того ріжними неукраїнськими елементами (москалями, поляками).

Уряд УСРР складається нині з таких комісаріятів: освіта, юстиція, здоровля та соціяльне забезпечення (ці комісаріяти ніби незалежні, бо їх мають лише совітські республики, але не Совітський Союз), а також фінанси, вища рада народнього господарства, яка керує промисловістю, земельні справи, внутрішній торг або постачання, праця, робітничо-селянська інспекція та державне політичне управління (ці комісаріяти уважаються обєднаними, бо вони працюють під керуванням відповідних союзних комісаріятів, які входять до ради комісарів Совітського Союзу). Крім того до складу уряду УСРР входять представники таких союзних комісаріятів: зовнішня політика, зовнішній торг, військо та фльота, шляхи, пошта й телеґраф.

Цих останніх комісаріятів окремі совітські республики не мають, але їх представників до республиканських урядів призначує рада комісарів Совітського Союзу. Голову українського уряду та всіх комісарів України вибирає всеукраїнський виконавчий комітет (ВУЦВК), вибраний Всеукраїнським Конґресом Рад. Він-же (ВУЦВК) є законодатнім орґаном совітської України, а в міжчасі поміж конґресами рад найвищим орґаном української республики. Фактично він не відограє великої ролі, бо дуже рідко відбуває свої сесії, на яких лише затверджує всі ухвалені урядом закони, бюджет, тощо. Навпаки, рішаючу ролю відограє політичне бюро (Політбюро) Центрального Комітету комуністичної партії України, яке спільно з президією ВУЦВК вирішує всі справи та дає харківському урядові вказівки, одобрені попередньо Москвою.

Як член совітського Союзу, українська совітська республика бере безпосередню участь у ріжних вищих орґанах Союзу. На рівні з іншими „незалежніми“ совітськими республиками та ріжними автономними республиками посилає вона своїх представників (кожна республика пять делеґатів) до, таґби мовити, другої палати Совітського Союзу, а саме до „Ради Національностей“. Остання існує для охорони національних інтересів усіх народів, що входять до складу совітського Союзу (ЦІК). Цей ЦІК є законодатнім орґаном Совітського Союзу; він вибирає союзну раду комісарів та взагалі він є найвищим орґаном Союзу в міжчасі поміж Всесоюзними Конґресами Рад, які нині відбуваються раз на 2—3 роки.

Особливою рисою цілої совітської системи влади є те, що вона не знає виразного поділу на владу законодатню, виконавчу та судову. Тай не дивно, бо фактично вся ця совітська система є лише покришкою для панування компартії, яка захопила в свої руки всю владу і, називаючи такий режім „пролетарською диктатурою“, справді не потребує належнього розподілу своєї влади.

Одночасно треба відмітити, що совітська система не визнає ніяких орґанів самоуправи населення, бо в дійсности всі ради чи їхні виконавчі комітети являються лише орґанами пролетарської диктатури, себто орґанами компартії, яка й уживає їх для примусового переведення в життя своїх ріжних експериментів та для насильства над населенням.

Цим саме й пояснюється до певної міри той факт, що напр. компартія України завжди здобуває собі перевагу підчас виборів до рад, хоч фактично величезна більшість українського населення дуже вороже ставиться до нинішньої влади на совітській Україні та вважає її окупаційною.

Тому компартія, щоби здобути собі потрібну більшість у радах, змушена вживати підчас виборів випробованих метод терору та інших способів насильства над населенням. Саме тому 30 до 40% заляканих виборців зовсім не бере участи у виборах до рад, бо вони відбуваються явно. Мало того, для певности совітська влада щоразу позбавляє права участи у виборах біля 15 до 20% населення.

Не дивно, що за таких обставин населення не тільки втратило зацікавлення до виборів, але вважає їх комедією, тимбільше, що на кандидатів до рад урядові виборчі комісії призначують лише комуністів або їх прихвоснів. Себто висліди виборів до рад бувають майже завжди передрішені. Якщо мимо того іноді населення переведе вибори всупереч волі виборчих комісій, то останні касують такі вибори з тої чи іншої видуманої причини та, щоб добитись свого, призначають нові.

З цею-ж метою виборча система побудована так, що населення міст вибирає депутатів до рад у пятеро більше, ніж сільське населення. Наприклад, по містах робітники, службовці та ремісники вибирають одного депутата від 40 або 60 душ, (це в залежности від кількости населення), тоді як сільське населення вибирає одного депутата від 200 або 300 душ. Отже зрозуміло, що 5—6 міліонів міського населення України посилає до рад стільки-ж депутатів, що 25—26 міліонів сільського населення.

Якраз тепер на совітській Україні відбуваються чергові перевибори всіх міських та сільських рад, що їх нараховується понад 10 тисяч. Далі мають відбутися районові зїзди рад, на яких вибиратимуть виконавчі районові комітети (орґани місцевої совітської влади). Цих останніх нараховується на Україні до 500. Нарешті в кінці лютого 1931. р. має відбутися Всеукраїнський Конґрес Рад. Про висліди цих перевиборів подамо відомости іншим разом.

Б. Дніпрянський.

Декілька думок про Ватиканську Державу.

(З мойого римського щоденника).

Сьогодні запросили нас, кореспондентів закордонної преси до Ватикану оглянути електричну централю, що її завтра має відкрити Папа.

Ми довго й пильно її оглядали. Хоч, правду кажучи, серед нас не було ні одного фахівця від електротехніки...

Але що це шкодить ?! Ми могли на власні очі переконатися, як „розбудовується“ Ватиканська Держава. Могли оглянути мешкання, де стояло шість величезних чорних моторів, з котрих два наповнювали своїм гуркотом увесь простір так, що всяка спроба поділитися враженнями виходила на марне: згуки слів прикипали до уст. Виникало питання: де вміститься гуркіт інших чотирьох моторів ?...

Але пусте, очевидно десь вміститься...

Потім ми ходили по Ватиканських садах (поза офіційною програмою, але з ласкавою участю наших провідників, монсіньора Пуччі й інж. Де Россі). Оглядали прегарні водограї, стояли в німому подиві перед водяним престолом, в котрому шість свічок вівтарних і свята дарниця були зроблені з водяних цівок мистецтвом архитектів Папи Павла V. (300 років тому), ходили по цих алеях, де в соняшні, погідні дні Папа дихав повітрям пиній та лаврів, подивляли величезну й гарну палату Ватиканського ґубернатора, що на днях має бути цілком закінчена; придивлялися до великої, але тяжкої, наче вчавленої в землю, нової палати пінакотеки (ґалерія образів) обставленої ще руштованням. Вона стоїть на тому місці, де колись був прегарний папський квітник, незабутній спогад для всіх, хто відвідав у 1925., ювілейному році Місіонарську виставку.

Не знаю, які думки викликала та наша прогулька в моїх товаришів, — але мої українські думки певне були відмінні від інших.

Я думав про те, що ось існує така маленька Держава, що цілу її обслугуватиме ота одна електрична централя шести моторів; що має вона своє військо (в таких жовто-блакитних — „українських“ строях!), свої фінанси, свої високі школи, свою суверенність, і що не має вона жадних природніх кордонів, не має жадної дійсної можливости боронитися перед своїм могутнім сусідом більше, як пять хвилин,— а всеж існує!

Існує самим духовим престижем, самою спіритуальною силою, що вибудовує незломні мури на кордонах, сильніші за всякі фізичні кордони.

Був, правда, час, коли мури Папської Держави охоплювали далеко більше простору територію, — охоплювами цілий Рим, охоплювали й землі поза Римом, — але власне в тому територіяльному розрості влади духовної крилася велика небезпека: тодішня папська держава надавала занадто ваги питанню території і, забуваючи про єдиний, її властивий, імперіялізм — імперіялізм духа — віддавалася ілюзіям імперіялізму територіяльного, що йшов у розріз із національними жаданнями цілого італійського народу. В наслідок конфлікту — Ватиканська Держава властиво перестала — на цілих 70 років!— бути взагалі територіяльною Державою.

Але на землі всяка, — і найбільш духовна влада, — щоби були дійсно владою, щоби мати можливість виконувати свої обовязки перед Богом і людськістю дійсно незалежньо й відповідно до власного свобідного розуміння — мусить стояти ногою на свойому власному ґрунті. І тому, втративши той ґрунт, Папи, на сімдесять років мають одне лише завдання — скріпити свою духовну владу і протестувати проти порушення, чи власне знищення її територіяльної суверенности перед цілим світом.

На знак протесту, Папи проголощують самі себе Ватиканськими вязнями, заявляючи, що не вийдуть із Ватикану, аж поки не отримають повного задоволення. І тимчасом, як цілий світ — і найбільш католицькі й побожні уряди! — признали факт опанування цілої території колишньої Папської держави Італійською Державою, одні лише Папи ніколи не хотіли признати цього факту, і на протязі семидесяти років добивалися перегляду встановлених відносин. І добилися!

11. лютого 1929. р. прийшло дійсно до повного порозуміння з Італійським Урядом, і Папський Уряд отримав знову свою — хоч і зменшену, але саме відповідну до потреб і якости духовної влади територію Ватиканської Держави.

І яке кипуче життя враз почалося в тій новій Державі. Все має бути своє. Своя монета, свої поштові знаки, свій телеґраф, своя залізниця, своє радіо. Хоч і в малій та тісній хаті, але по своїй власній правді й волі!

Такі чудні думки обсідали мене, коли ми блукали по алеях Ватиканського саду, що творить чи не третину Ватиканської Держави.

Рим, 5. II. 1931.

Євген Онацький.

о. БЕРЕСТ РОМАН.

З подорожнього записника.

(Враження в подорожі до Люрд).

I.

5. VII. 1930. р. з львівського двірця виїхало в далеку дорогу поверх 50 паломників. У ваґоні душно; ріжнобарвні шахівниці піль мигають перед очима. Доїзджаємо до Перемишля. Перед поїздом зібралась численна громада українців з Перемишля, щоби побачитись з паломниками... Поїзд рушає. Чим ближче Кракова, тим поля гірші та менше збіжжа. Ось тайна вічної „любови“ сусідів до плодючої землі української. Голод та розріст племен все був, є і буде передовою причиною експанзій, воєн і походів, ведених ніби то в імя Христа чи культури. І на слабших, гноблених теренах, з молитвою подяки на устах, жирують наїздники... Це вічна пісня людського буття.

От і Катовиці. З тисячів фабричних коминів бухають стовпи брунатного диму, сповиваючи рядном бруду всіх і все довкола. Зелені майже не видко; все, що гарне, веселе й буйне — тут здоптане. А воно і в житті так буває; там де людина у важкому змаганні за шматок хліба кладе свій піт і кров — там нема місця на поезію, ніжність та ідилі. О, життя тверде!

Вечір.

Чути здалеку проймаючі гудки фабричних сирен. Зсипаний у стирти жевріючий жужіль кидає в темряву кріваві відблиски. Здається, що ті червоні блиски погасаючого вугілля — це образ людських пристрастей, що затаєні в сутінях свідомости „культурної“ людини.

Ліс димарів; ввижається, начеб тисячі німецьких великанів піднесли в хмари грізні рамена. — Чуєш, наче филя ґазової атаки підходить до тебе; ах ні! Це тільки вихор несе нові хмари диму.

Переїзджаємо німецький кордон. Кордон! Який різкий звук, та яке непостійне значіння! Здається тобі, що кордон — це незглибиме провалля і символ, якого ніякою силою не можна перейти чи звалити. Тимчасом — це тільки пустий звук, коли слово „кордон“ не є межею сили, зглядно двох сил. Кордон, це символ та зовнішній знак суми найвищих життєвих сил та змагань даного племені в цей момент. „Досі дійшли ми через кров і залізо, і нині тут наш кордон!“ Завтра будуть інші. Ситі побідники кленуться на вічність своїх границь і трактатів; здоптані й побіджені працюють для їхнього повалення. Це закон рівноваги: неволі та володіння над світом. Ось і там „за кордоном“—така сама земля і такіж самі люде, тільки краще живуть, та інчою мовою кленуть та моляться Богові....

Після вечері йдем спати. Одні в спальні ваґони, другі на голі лавки та полички. Щож — трудно! „Буржуазія“ ішла гордо й весело на свої „сідала“, а „пролетаріят“ ніч перемучив, як міг. За це ранком вповні виявилась Божа справедливість: лиця „нижчих духом, сіяли яко світила“, а „розкішників“ були дещо „замрачені“. Думаєте може, що зле спали? О, ні! Тільки заплатили кожний за ніч по 18 зол., сиріч по 2 доляри! Уважаєте: за спання! В Галичині у своїх перинах спали ціле життя даром — аж тут! Це був більший удар, як ніж у серце! Від тієї ночі вже ніхто не ходив до „шляфваґонів“; мовляв, там невигідно, душно, тісно, парно й т. ін.

Ми в Берліні.

Заїхали автобусами до двох готелів. Миємось, та після сніданку йдем (сьогодні було свято) до українсько-католицької каплиці на Службу Божу. Каплицю удержує катол. місія в Берліні; парохом є о. Др. Вергун, людина незвичайно метка та інтеліґентна. Після богослуження — оглядини міста автами. Нинішній, республиканський Берлін майже нічого не втратив зі своєї давньої краси. Є однак два Берліни: старий цісарський, поважний і монументальний — другий новий, інтернаціональний, легкий та крикливий. У великому місті буває так, як в „порядній фамілії“: для гостей безжурний усміх та найкраще приняття, а для себе в сірі будні — нужда та духова пригніченість. Як вечером заблестять сотки тисяч світил та барвних, живих реклям на вулицях Курфірстендамм, Тауенціенштрассе, чи „Уктер ден Лінден“, де зібрано усі рафіновані роскоші світу, щоб їх з низеньким уклоном дорого продати тим світовим зайдам, що мають гроші, — здається, що довкола тебе країна зачарованої казки. Бачиш освічені повіню світла фронтони кінових театрів, приманюють тебе чудесно влаштовані каварні, стрілисті реклями звіщають тобі з цинізмом всілякі кабаретові ревії наготи — „en gros і en detail“. Одним словом, усі сезами земських принад відчиняються для богатих чужинців.

Наші прогульковці після спільних оглядин міста та після вечері розбрились ґрупками по місті. Пішов і я з кількома товаришами до каварні „Vaterland“, мабуть найориґінальнішої в Европі; в партері грає велика орхестра. На горішніх поверхах находяться окремі каварняні секції ріжних народів; кожна саля влаштована в питомім стилі даної нації. Сидимо при столику, слухаємо музики, обсервуємо публику, а біля півночі йдем до своїх готедів спати. Другого дня (7. VII. 1930) спішимо відвідату могилу полк. Вітовського. На могилі героя з доби наших найновіших визвольних змагань стоїть скромний камяний памятник-плита. Напис тільки український, хоч для пропаґанди булоби добре дати щей напис у німецькій мові, бо багато Німців, дивлячись на кирилицю думає, що це гріб „руса“ чи болгарина. Преосвященний о. І. Бучко в асисті священиків служить па-

ІЛЬКО КАЛІЧАК.

Про руханкові системи.

Руханка й змаг переходять в наші часи незвичайно буйний розвиток. Кожна держава призначає на тіловиховні цілі значні грошеві суми; з кожним днем множиться щораз більше фахова література, а щоденна преса присвячує тій ділянці пильну увагу. Лікарі, виховники, освітні працівники та народні провідники прийшли до пересвідчення, що кожний нарід потерпів у світовій війні величезні фізичні втрати, які треба поповнити.

Народові, що змагається за своє існування та свій світовий престіж, потрібне здоровля та фізична сила. Тому руханка та спорт мають поповнити знищені сили, існуючі збільшити та таким чином витворити з народніх мас гармонійний орґанізм. Метою не є тут сама пропаґанда руханки або спорту, але направа розбитих сил та швидке відродження з воєнного і повоєнного лихоліття. — Руханка та змаг, як видко, мають бути для досягнення цеї мети першорядними засобами, тимбільше, що сучасність наша проявляє і без того велике зацікавлення тілесним вихованням.

В руханковому світі дуже часто помилково розуміють два поняття: руханкову систему — і методу. *Система* — це зіставлення всіх руханкових первнів в одну цілість, поділену на підставі певного роду правил на окремі ґрупи.

Метода — це пляновий спосіб прямування до здійснення поставленої мети. Система й метода відріжняються своїм завданням. При системі переважає теорія, а при методі практика.

Стремлінням культурного народу є повести справу тілесного виховання в такому напрямку, який згоджувавсяб із вдачею, традиціями та естетичним світоглядом даного народу. Тому зустрічаємо національно відтінені руханкові системи, як нпр. шведську, німецьку, французьку, данську, чеську й ін.

Щодо тіловиховних вправ, то вони відбуваються будьто з внутрішньої потреби (танець, гри), будьто з практичних мотивів (лови, військові вправи). До цих вправ дійшла людина з природніх спонук, тому їх окреслюється — природніми. Крім них є іще вправи — штучні — на руханкових приладах.

Тіловиховні вправи оперті в першій мірі на лікарській науці. Ті, що вважають руханкові вправи засобом, який посилює і вишколює людський орґанізм (кости й мязи), будуть розглядати їх доцільність з анатомічного погляду. — Когож цікавитиме вплив руханки на дихання, на обіг крови й на розвій серця, той стане в даному питанні на фізіольоґічну точку бачення. Існує також ще в тій справі психольоґічне становище. Таким чином повстали ріжні руханкові системи, основані на підкладі анатомічному, фізіольоґічному, психольоґічному, а навіть соціольоґічному.

1. Шведська руханка.

Шведська руханка укладу Петра Генрика Лінґа (1776—1839) була якийсь час мало відома; щойно в передвоєнній добі набрала вона широкого розголосу. Лінґова система зродилася тоді, коли шведський нарід був заморений алькоголем і чахоткою. Від того часу нова система розпочала успішну боротьбу з обома смертельними ворогами.

Лінґова система руханки обнимає вибрані й методично зіставлені вправи, які впливають на певні вязання мязів. Щоби вплив руханки був успішнішим, вживає для цього особливого приладдя. Є це рібстоль (щаблівка, або драбинки з густими щаблями), драбини — з квадратовими отворами між щаблями, деревляні кладки для вправ рівноваги. Крім того мають шведи лавочки, скісні й прямовісні линви, мотузяні драбинки, кізли та приладдя до скоків.

Вправи є поділені на ґрупи:

А.) Вступні вправи: впоряд, лекші вправи ніг, шиї, вправи рук, одна або дві вправи кадовба, одна або дві тяжші вправи ніг.

Б.) Головні вправи: вправи хребетного стовпа, лекші вправи в підношенні тягарів, вправи рівноваги, бічні вправи кадовба, вправи живота, плечей, хід, біг, тяжші вправи в підношенні тягарів, скок, перескок, гри та вправи зручности.

В.) Кінцеві вправи: вправи ніг, одна або дві вправи кадовба та вправи в диханні.

Вступні вправи помалу розрухують мязи і підготовляють тіло до дальших складніших завдань. Головні вправи впливають на мязи, збільшують чинність внутрішніх орґанів і приспішують обіг крови. Кінцеві вправи приводять внутрішні орґани до нормального стану і їх успокоюють.

Лінґова система дбає про правильну поставу тіла, гарно випнену грудь та глибоке дихання.

2. Німецька руханка.

Фрідріх Людвіґ Ягн (1778—1859), справедливо названий батьком німецької руханки, збудував свою систему руханки на вправах Ґутсмуца та Фітга, і доповнив її такими вправами, які були між простим народом найбільше улюблені. Ягн виконував у Газенгайді зі своїми руховиками вправи на приладді (поруча, кінь, дручок і т. д.). Він старався ворогів побідити не зброєю,— але руханкою. Своїм руховикам вщіплював він не військовий „дріль“ — тресуру, — але глибші й ідеальніші прикмети... Добру мораль, точність, глибокий націоналізм, дисципліну, любов і відданість батьківщині та народню гордість. Батько руханки зробив чудо, бо завдяки його вихованню тілесні вправи закорінилися між німцями так сильно, що вони сталися тепер для них щоденною потребою. Німці й нині тримаються Ягнових засад, а саме, що душею руханки є народнє життя та, що вона має розвиватися серед цілого громадянства.

3. Французька руханка.

Французи намагаються завести в себе своєрідню руханкову систему, над якою працюють наукові дослідники-фізіольоґи: Маре, Демені, Буаже, Тісіє й інші. Крім цих теоретиків на тіловиховному полі працює Ебер і Расін.

Французи взялися на спосіб. Вони вибирають із чужих систем усе найкраще і переробляють чужі первні на свій лад. Напрям їх системи є простий, легко зрозумілий й опертий на фізіольоґічній підставі. Тілесні вправи пристосовують для обох полів: хлопців і дівчат.

Тілесне вихованнеділять на:

1). початкове (4—13 літ),

2). середнє (13—18 літ),

3). вище (18—35 літ).

Ціль французького тіловиховання є: розвинути рівнобіжно тілесні й духові здібности дитини.

Руханкова година обнимає три части:

А). Лекші, а відтак тяжші вправи прорухують ціле тіло (ріжні наступи у впоряді, рухи рук, ніг, кадовба). Зразу вправляється на місці, відтак у ході, а вкінці в бігу.

Б). Сюди причислюється вправи, що їх легко можна виконувати в приватньому житті (хід, повзання, вправи рівноваги, біг, двигання і ношення тягарів, мет, штовхання, відпір).

В). Рухи з цеї частини мають успокоювати тіло (впоряд, вправи в диханні, хід із співом й ін.).

Зимою вправляється в рухівні, літом на травою порослім грищі, близько води й соснового лісу. Хлопячий доріст вправляє з відкритою головою, з відслоненими грудьми, в коротеньких підштанках, — босо. Дівчата рухаються простоволосі, у вільних блюзочках, в підштанках по коліна, ноги нижче колін голі й убуті в полотняні мештики.

4. Данська руханка.

Нільс Букг, данський реформатор тілесного виховання, має свою вищу руханкову школу в Олеруці.

Головним завданням школи є: практичне руханкове виховання та загальна освіта. Вчать там анатомії, фізіольоґії, теорії і методики Букга, руханки, данської й анґлійської мови, математики, ґеоґрафії та співу.

Метою Букгового тіловиховання є поруч цього ще й те, що руханкову працю мають попереджати так звані вправи підготовчі, які мають усунути ті недостатки в людськім тілі, що їх спричинило одностороннє буденне заняття. Підставою Букгової методи є виробити гнучкість, силу й проворність. Зразком для Букга була шведська система, яку він змінив настільки, що оживив її більшою рухливістю Руханкова година має безперервний хід, а поодинокі рухи повторяються вісім аж до двацять разів. Вправи такі:

1). Впоряд (що його потрібно при виступі),

2). рухи ніг,

3). рухи рук,

4). шиї,

5). мязів біґних,

6). мязів живота,

7). мязів хребетних, скоки й зложені вправи зручности.

Букг зачинає годину ходом та співом, а відтак переходить до клинового розступу. З постави переходить до сидження, лежання (на плечах і на грудях), з того підноситься навколішки та вертає до постави. Вершком проворности є „дуба“ на руках, перемет і ріжнородні сальта. Букг має на увазі ще й те, щоби коротші мязи витягнулися, а слабші зміцніли. Година кінчиться співом і купанням під тушом. Хлопці вправляють в коротких підштанках, а дівчата в легеньких хитониках.

5. Чеська руханка.

Творцем чеського руханкового впоряду є Мирослав Тирш (1832—1884). Його „совстава“ — (система) відріжняється від усіх останніх систем тим, що при розподілі рухів зважає вона на їх методику, це значить — поступово переходить від найлекших аж до найтяжших первнів. Тирш поділив вправи на основі їх характеру, але не анатомії або фізіольоґії.

Руханкову теорію ділить на чотири відділи:

I. вправи, які виконує руховик сам, без приладдя і без помочі другого,

II. вправи на приладді (бари, дручок, перстені, кінь, козел),

III. вправи при помочі других,

IV. вправи поремоги (змагання, навкулачковання — „бокс“, шерм).

Названі відділи діляться на кляси (головні й підрядні), кляси на відгалузі (головні й підрядні), а відгалузі на роди (головні й підрядні).

Що торкається методики — то вона велить вибирати вправи з огляду на пол і вік. Ціль тіловиховання є: зберігти фізичне, духове й моральне здоровля нації. Тирш хоче людини здорової, гармонійно вихованої, всесторонньої, людини зі сильною волею, бистрою орієнтацією й іще швидшою охотою до вчинку. Ця людина має мати товариські й альтруїстичні прикмети. Тирш каже, що індивідуалізм у тілеснім вихованні не має більшої вартости, бо сила щолиш у колективі. Руханкою вщіплює братерство й згоду, єдність котрих творить непереможену силу.

6. Тіловиховання в Анґлії.

Руханка, в такому розумінні, яке є в інших державах — в Анґлії є в початках розвитку. До 1906. р. була тут руханка французького зразку. Згаданого року прийшли до Анґлії вчителі руханки зі Швеції й завели систему Лінґа. Вона не закорінилася в широких народніх масах та навіть серед війська не мала більшого успіху. Руханка на приладді є серед анґлійців мало поширена, зате спорт (змаг) стоїть дуже високо. Навіть пори року поділені тут за родом ріжнородніх змагів. „Футбол“ зачинають грати під осінь і грають через цілу зиму. В квітні грають „крікіт“ (мячева гра). На весну й в осені відбуваються кінські перегони, а літом легко-атлетичні змагання, плавання і веслування. В зимі вправляють навкулачковання (бокс). В князівстві Уельс найпопулярнішою грою є реґбі (гра овальним мячем). В Шкоції люблять легку атлетику і тут змагаються в ній за грошеві нагороди.

Ціла Анґлія вправляє спорт і в ньому змагається. Змагаються між собою міста, школи, військо, молоді й старі. Спортові змагання є кожного дня, а найбільше в суботу. В неділю уладжують прогульки.

До війни бракувало Анґлії такої системи тіловиховання, яка зєднувалаб нарід в одну цілість. Однак після війни є вже зусилля, щоби тілесне виховання якнайбільше поширити. Анґлійці вивчають теж засади тілесного виховання за кордоном, звідтіль запозичують найкращі зразки, дома їх випробовують, перетоплюють і узгіднюють з рисами народньої вдачі. — — —

Народи, що не мають своїх власних систем тілесного виховання, перенимають чужі. Югославяне, болгаре й москалі запозичили чеський, а поляки шведський руханковий тип.

А що ми? — —

Наш нарід не має власної руханкової системи, бо — без жартів кажучи — йому її не треба. Бо на чорта здалась нам якась там тіловиховна система та преріжні змаги, коли ми до того всього не маємо замилування, ба, щобільше — навіть не хочемо цікавитися тим питанням, як себе виховують інші народи.

Ми, українці, дуже часто любимо чванитися, що ми нарід поступовий; ми зараховуємо себе до народів зі західньою культурою і вперто тамтуди рачкуємо, ..але ніколи, на жаль, до Заходу недоходимо. Бо в дійсности ми є нарід, який цілим своїм єсгвом вперто ще тримається Сходу та до нинішнього дня не викресав зі себе сили, щоби позбутися своєї східности. Панує в нас розкисле серце, але не розум, маємо нахил до мелянхолії і до роспачі, переліцитовуємо себе соломяними поривами, нема в нас твердої волі, витрівалости й замилування до точности. З дня на день нуркуємо у вузьких усобицях та негодуванні, не вміємо піднестися на ширший овид — і лиш розбалятуємо руками по всіх своїх калабанях. Не знаємо як, та й не хочемо двигнутися із того каламутнього багна,— і побачити пю спасенну лодку, що може нам бути „кораблем Ноя“, який винесе наш нарід на ясні води. —

Треба тільки хотіти бачити, призадуматися, зрозуміти, і змінити основи народнього виховання. — —

НОВІ КНИЖКИ.

Микола Ґалаган: **„З моїх споминів“ IV частина.** *Видавн. Кооп. „Червона Калина“ Львів 1930. Стор. 298.* — Згадана книжка є останньою частиною обемистих споминів та обіймає дипльоматичну діяльність автора в Румунії і Будапешті. Автор стає послом в Румунії саме в цьому часі, коли вона прилучила Бесарабію і старається всіми способами вихлопотати в уряді можливі границі та зворот російського майна для України як правної наслідниці Росії. Розуміється, що зусилля ці не увінчалися великими успіхами, бо приходить повалення Центральної Ради, а затим і зміна правительства.

М. Ґалаган приймає посаду директора департаменту в гетьманськім міністерстві, мотивуючи свій поступок тим, що його партія (соціял-демократ.) не заборонює займати технічні посади.

Після повстання проти гетьмана настає Директорія. Автор споминів стає головою дипльоматичної місії в Угорщині та починає по своїм силам дипльоматичну працю, яка йде дуже тяжко в політичній хуртовині на Угощині. Неприємно вражає нас розлам представництва УНР на західнє і східнє саме після офіціяльної злуки в Київі.

Приходить важкий рік 1920, а з ним несподівана умова от. Петлюри з Польщею. Автор їде до Жмеринки, здає звіт зі своєї діяльности от. Петлюрі та описує свої помічення з нагоди цієї поїздки. Ґалаган відноситься неґативно до варшавського договору та ворожить кепський кінець цьому небезпечному братанню. Як знаємо ці побоювання автора на жаль сповнилися вповні. В наслідок свойого невдоволення Ґалаган зголосив свою димісію. На цьому кінчаються спомини одного з найактивнійших учасників великих подій. Може за тенденційно відноситься автор до гетьманського уряду, в якім бачить лише темні сторони. А що дали на його місці соціял-демократи? Всі дуже добре знаємо, чим скінчилася соціял-демократична імпреза.

нахиду; чорним птахом линуть жалібні мельодії ген — ген у далеку Україну. Співає хор членів берлінської еміґрації. В душах присутніх відживають кріваві спомини... Після панахиди коротка молитва за тих усіх дорогих героїв Матері-України. І знову могила осиротіла. Жде великої хвилі. Дух героя леліє мрію про ту велику хвилю, коли при звуках сурм та гамоні литаврів, спочине його труна у вільному Київі.

* * *

Не буду описувати всі, гідні оглядин будівлі та монументи. Найбільше враження на туристів робить цісарська палата й памятник Вільгельма. Ходячи по кімнатах, оглядаючи речі величезної мистецької та грошевої вартости, не хочеться вірити, що це все ненарушене вийшло з филь республиканської революції! Ось тут, як на долоні, бачиш страшну ріжницю культури мас Сходу та Заходу.

Вдумуючись в причини зросту політичного значіння післявоєнної Німеччини, треба зазначити, що свою силу завдячує вона тільки собі та своїй залізній єдности й карности. Це не значить, що Німці не сваряться, навпаки, партійна гризня є там, рівнож як скрізь, а однак — як діткнути болючих ран та справ, що обходять усю націю, там все стає лавою: „ми не дамося! мусимо побідити!“ Щодо німецько-української „приязни“, треба суспільности отверто сказати, що Німці, як державна нація, не ведуть ніякої українофільської політики супроти нас, але тільки німецьку, себто ідею української державности розуміють тільки під кутом своїх інтересів та користей.

— — — — — — — — — —

Їдемо автом оглянути найбільший в Европі воздухоплавний майдан. Перед фронтом красується величезний стилевий двірець. Підходимо з подивом ближче; довкола величезний майдан. Не можна оком доглянути, де він кінчиться. Ген, високо під хмарою, кружляє літак; нагло, кудись з бічної перспективи, спливає легко інший. В туж хвилю підїзджає авто, підвозить гостей на стацію, а друге, вантажне, затягає літак до ганґару. І так що хвилини: одні літаки прилітають, а другі рвуться в простір. Дивлюсь на товпи берлінців; їх очі сміються, радіють з гордости та голублять в серцях оті десятки тисяч сталевих птахів, які покищо — лиш тільки мирна, торговельна фльота...

— — — — — — — — — —

О, Німці — то хитрий, та злобний нарід!

Мав це нагоду пізнати оден з нашої прогульки. Бувають ситуації, що людина, без огляду на партійну краску, потребує зникнути з обличча землі, бодай на пять хвилин... І наш паломник „погружений“ в нещасті, розглядається... розсліджує терен краще індіянина. І ось, на щастя, найшов! Летить як Бедуін до оази. Глядить — в сінях нема ніякої бабки, двері відчинені — значить gratis! Після кількох хвилин підходить до нас, лихий як собака.

— Щож сталось пане-товаришу?

Ет! Бачить чоловік, двері відчинені, все гаразд!

Збираюсь до відходу — ба, двері не відчиняються! Гримаю пястуками, кричу, — все даремно. Аж дивлюсь, вище ручки напис: двері відчиняються за вкиненням 10 фенігів. Но й подумайтс, щастя, що мав дрібні гроші, а то прийшлосьби загибати! Нема то як Німці!...

— — — — — — — — — —

А однак кождий турист, то злобна людина!

Після обіду наступає загальне писання карток до своїх приятелів та ворогів: „сердечні поздоровлення шле... Таке дратування ближніх повинно бути поліційно заборонене, так як вівісекція! Подібне „поздоровлення“ може часом бути для такого туриста й небезпечне. От, наприклад, хотів я, як хворий на нерви, чахотку, нирки, злу переміну матерії і т. д. і т. д., дістати лічничий пашпорт; зібрав на це свідоцтва від лікаря, „ізби“ скарбової, поліції та інших вірогідних установ, наклеїв купу стемплів та приложив це все до прохання за „ульґови“ пашпорт. А тут „маєш бабо пляцок!“ В старостві відповіли масно: „Jak ksiądz chce jechać, musi złożyć 100 zł“... В цей спосіб „ульґови“ пашпорт коштував мене стокількадесять золотих! Будучи в Берліні, думаю, якби то віддячитись старості за „ульґі“? Вислав картку „з щирим поздоровленням та подякою за „ульґови“ пашпорт“... Но й знаєте, люде часто невдячні: мав я з нагоди осінніх маневрів дві прекрасні поліційно-військові візити „за оренжем“! І роби кому добре!...

— — — — — — — — — —

Маючи кілька годин вільних до відїзду, поїхав я з товаришем оглянути „Zoo“, себто звіринець.

Богато тут найріжнорідніщої всячини з царства звірів. Моя увага зупинялась найрадше на „розумній“ тварі. От хочби медведі. Дивляться на тебе й щось бурмотять. Наче розумієш їх мову: дайте нам тільки булки з медом — будем вам до смерти слухняні! А за ними з інчої клітки на перегони пінчери вигавкують: „ми тільки за яйці! Нічого з цього жалісного голосіння не зрозумів до споду та й досі не гаразд розумію... Найкращий відділ, це секція львів. За грубими кратами було їх кільканацять; хоч їх неволя гнете, хоч вуличня дрянь плює їм у вічі, вони спокійні, маєстатичні; холодною погордою відповідають на призирства та поневолення. Від них можнаб декому дечого вчитись!

— — — — — — — — — —

Вечером відїжджаємо в напрямі на Кольонію. З жалем пращаємось з тим кількаміліоновим містом, в якому так гарно богатим живеться — а нуждарям із сутерин і ринштоків — тій міліоновій армії смерти, розпуки й розпусти?

Я там і тих бачив, а їх було дуже богато, богато... З цього пекла терпіння та нужди Гітлер видобуде нові озброєні міліони, що підуть у бій за прапором сили й добробуту — за „третє царство“. — (*Д. б.*)

Що чувати в світі?

Назріваючий спір. Від закінчення війни аж до нинішнього дня ні світова політика, ні світова господарка не дали відповіди на питання: в який спосіб та яким чином вони думають упорядкувати післявоєнний політичний хаос та побороти господарську скруту. Коли добре приглянутись сучасному положенню світу, не тяжко буде ствердити, що післявоєнний політичний хаос, замість зменшуватись — збільшується, а господарська скрута перекидається на щораз нові ділянки господарського життя, захоплюючи їх всеціло або покищо частинно. Не требаб окремо підкреслювати, що так політичний хаос яктеж і господарська скрута мають свою питому мову й вимову, якою вони промовляють до найбільш чутких почувань найширших мас. З другого боку, користуючись відсутністю рішучого проводу в політичному й господарському житті світу, хаос та скрута щораз сильніше опановують трибуну, з якої лунають все більш і більш виразні революційні промови й гасла. В звязку з тим можна також завважити що маси все виявляють менше терпеливости чекати на приобіцювану направу та помітно скорочують моральний кредит для своїх політичних і господарських проводів. Цим у великій мірі можна пояснити факт зросту впливів на маси тих провідників і ґруп, що протиставляються політиці дотерішніх офіційних проводів. Ті старі проводи держаться при владі радше висовуванням перед очі мас усіх страхіть надавньо минулої війни та революцій, аніж волею вести й вивести ці маси зі сліпої вулиці. Власне та *воля* проводу хворіє, і ця хвороба є одною з найважніших причин безвиглядности сучасного політичного й господарського стану в світі. Оте залякування мас дає ще деякі наслідки, бо люде дещо з природи річи схильні дивитись на замрячене своє майбутнє лише під кутом бачення своїх недавніх безпосередніх переживань. А тимчасом світ наближується мабуть до таких річей, яких він вже дуже давно не бачив, і тому відвертання уваги мас від безконечного числа цілком нових і незнаних з досвіду можливостей, є створюванням догідних умов для того, щоб катастрофа могла легко назрівати — і станути неожидано перед світом в цілій силі. Хто й що заступить цій катастрофі дорогу, коли, як уже сказано, політичний і господарський провід світу здобувся сьогодні лише на одну „мудрість“: „Не оглядайся на вогонь Содоми“. Хто стане напоперек дороги катастрофи, коли, так політика як і господарка, випустили зі своїх рук керму. Донедавна було воно так, що політика тримала цупко в своїх руках керму усього життя включно з господарськими справами. Від деякого часу (головно за останніх десять років) є воно навпаки, однак з тою ріжницею, що господарка не вміє і не має потрібних даних, щоби вести світ і владно наказувати політиці.

Дуже важкі завдання стоять нині перед господаркою, яка, вправді, мала настільки сили, щоб висунутись на чоло життя світу, але якій тепер бракує сили для того, щоби ним кермувати. Чи вдасться господарці найти розвязку сучасного стану, чи, якщо навіть вона її найде, не буде ота розвязка стояти в суперечности з інтересами держав і мас — ось питання від рішення яких залежить найближча історія світу. Згідно з усякою правдоподібністю господарка буде змушена здати свої позиції в користь політики. Це однак легко й гладко не піде. Будемо, мабуть небавом, свідками велитенського змагання політики й господарки за провід світу.

——

Легче було посваритись ніж помиритись.

Деякі німецькі та польські часописи приносять відомости про те, що Пілсудскі має намір помирити Польщу з Німеччиною шляхом відступлення Німеччині такзваного данціського коридору і частини Горішнього Шлеска. Зате малаби Німеччина виявити свою зичливу невтральність а випадок війни Польщі проти СССР, та дивитись крізь пальці на те, як Польща буде підбивати для себе нові українські землі на Сході в заміну за втрачені на Заході свої землі в користь Німеччини. Хоча ці проекти виглядають доволі фантастично, то всеж треба ствердити, що так у Польщі, як теж у Німеччині існують доволі значні політичні течії, які дуже радо пішлиб на подібні комбінації.

Кредити й політика.

Німецький уряд Брінінґа вже від давна старався дістати від Анґлії та Франції більшу позичку на свої внутрішні потреби, а головно для опанування своєї господарської скрути. Анґлія і Франція обіцяли дати Німеччині позичку, але під умовою, що німецький уряд приборкає Гітлера та його рух. Маючи це на увазі Брінінґ почав нагінку проти Гітлера та його партії. Це дало притоку до загострення внутрішньо-політичного положення Німеччини. Минулого тижня Гітлерівські посли (є їх 107) опустили демонстраційно німецький парлямент з наміром відкрити другий (новий) парлямент у Ваймарі. На це відповів Брінінґ новою нагінкою, а саме наказав цілий ряд ревізій та арештувань Гітлерівців у Берліні та Меклембурґу. Таким чином політичне положення Німеччини з кождим днем все більше заогнюється. Якщо навіть в наслідок одержаних Німеччиною кредитів від Франції та Анґлії, господарська скрута на деякий час злагідниться то зате політичний хаос і непевність зросте непомірно. Ці кредити готові Німеччину дорого к штувати.

Протидержавна змова Хорватів.

Деякий час спокою в боротьбі Хорватів зі Сербами перервала нагло відомість про викриття терористичного заговору проти цілости югословянської держави. Хорватські терористи усунули шляхом убивства кількох ненавидних для них держа них урядовців. Це дало привід до численних арештів серед визначних хорватських діячів.

Еспанія шукає рятунку.

В обличчі щораз то грізнішого внутрішнього політичного й господарського положення в Еспанії, теперішній її уряд ґенерала Беренґвера рішився уступити. Король Альфонс XIII. приняв зречення уряду, але як подають телеґрами й сам хоче зректися королівських прав у користь свойого шваґра Дон-Карльоса, сучасного ґенерального інспектора еспанської армії. Навіть якби це було й правдою, то ледви чи Еспанії це поможе на її расовий розклад.

Зміни в польському уряді.

Згідно з відомостями, що їх подає польська преса, мають у ближчому часі наступити значні зміни в польському уряді, а головним чином має бути перевернене до гори ногами міністерство закордонних справ. Та мабуть тих змін швидше не буде, поки не поверне з Мадейри Пілсудскі.

По всій Україні.

Північно-Західні Землі.

Чергова нагінка на „Український Голос“.

Редакція „Українського Голосу“ стала знову, з незнаних близче причин сіллю в оці для орґанів поліції і для наших „добрих людей“.

У вівторок дня 10. лютого ц. р. перевела місцева поліція ревізію в домівці Редакції і Адміністрації „Українського Голосу“. Після закінчення ревізії, яка, очевидна річ, не дала і не могла дати ніяких підстав для її оправдання, заарештовано редактора Ю. Вассияна, якого після списання протоколу на місцевому комісаріяті — звільнено. На другий щойно день наспіло до Редакції судове оречення („наказ ревізії“), яке узасаднює конечність ревізії тим, що в Редакції *могла находитись* нелеґальщина.

В понеділок дня 16. лютого ц. р. перевела місцева поліція ревізію в друкарні, де друкуєтьсь „Укр. Голос“. Поліційні орґани забрали відтіля усі редакційні рукописи, що були віддані редакцією до друку. Таким чином припинено вихід 7-ого числа „У. Г.“ на кільканацять годин, бо Редакція була приневолена заступити забраний (й досі не повернений) поліцією редакційний рукописний матеріял, іншим.

Найцікавіще, що місцева поліція доконала заняття рукописів в друкарні на власну руку, бо ні Прокураторія ні Староство не знали нічого, а тимбільше не давали розпоряджень ні відносно ревізії в домівці „У. Г.“ в дні 10. лютого, ні відносно заняття редакційних рукописів в друкарні в дні 16. лютого ц. р.

——

Звертаємось на цьому місці до наших прихильників та читачів—з зазивом, відповісти на поновні репресії супроти нашого орґану придбанням подвійного числа передплатників і дописувачів для „Українського Голосу“, який за оборону національної чести і за культ ідеї свобідної державної Нації опинився в неласці сучасних можновладців. Ми є певні і знаємо як буде виглядати відповідь наших Читачів і Прихильників, і тому ми не дамо вивести себе з рівноваги і збити з нашого шляху ніякій нагінці. Перед нападами чужих будемо боронитися, а юдиними підшептами „своїх добрих людей“ будемо погорджувати.

——

P. S. Супроти цього, що нам невідомо чи і коли поліція поверне нам забрані в друкарні рукописи, просимо наших Дописувачів, що надіслали були свої дописи до останнього і передостаннього числа, „Укр. Голосу“, прислати нам їхні відписи для поміщення в чергових числах. Зокрема просимо про відписи, наших дописувачів з Городка із Бережан.

В 13-ту річницю крутянського бою. — За почином львівської націоналістичної молоді перевели однодневну голодівку з приводу крутянської річниці та жертвували заощаджений гріш на політичних вязнів: Молодь Перемишля та Укр. студенська Громада в Познані. В день голодівки відбулася в Перемишлі академія для звеличання памяті крутянських героїв та річниці історичного бою. (Повідомлень з інших осередків ще не маємо).

Голоси здорового інстинкту. З постановами масового студенського віча у Львові з дня 25. січня ц. р., яке гостро напятнувало вислід Загальних Зборів Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові, заявили в дальшій черзі свою повну солідарність: Українське Академічне Товариство при Українському Науковому Інституті у Берліні та Спілка Студентів Українців в Німеччині.

Дивний початок карієри У. К. С. — В „Ділі“ з дня 12. лютого ц. р., в замітці під заголовком „В справі одної Панахиди“ — читаємо дослівно таке: „Подається до загального відома, що цього року не відбудеться панахида за душу Бл. п. Ольги Басарабової тому, що на неї не отримано дозволу від Митрополичого Ординаріяту. (Під згаданим повідомленням підписане „Українське Жіноцтво“).— Може дожити доведеться нам ще й таких сумних часів, коли Митрополичий Ординаріят буде виклинати по церквах духів наших борців. —

Про подібний випадок пишуть нам із Тернополя: Місцевий о. парох відмовився відправити панахиду, бо „якраз в тій порі маю вінчання“ — сказав одним, а перед другими виправдував свою відмову тим, що він „гадав, що це все буде тихенько, а ось чую, що про це вже знає усе громадянство“.

Щож? Плодюча є земля наша на.. ріжне зілля.

Вийшли на волю.— З бережанської тюрми вийшов на волю після пятимісячного побуту в тюрмі Ярослав Старух, кошовий пласту в Бережанах. — З чортківської тюрми вийшов на волю за кавцією б. посол о. Леонтій Куницький.

Процеси проти б. послів. — Дня 17. лютого ц. р. відбудеться у Львові процес проти б. посла Володимира Кохана, дня 2. березня ц. р. проти б. посла Др. Степана Біляка.

„Опіка“ над українським селом. Як уже подавала преса, п. рівенський староста Богуславський є також завзятий ворог... щурів.

За його то наказом виповіджено всім щурам на терені рівенського повіту безоглядну війну й винищення. В тій цілі спроваджено на них спеціяльний транспорт труток. І ось одного гарного дня, в імя цієї „гуманітарної“ справи, прибув для цілого повіту ще оден податок у сумі 1 зол. від *кожного господарства.*

Виконання цього „полеценя“ доручено цілій адміністраційній машині: війтам з „ґмінною“ управою, солтисам і... поліції.

На цьому кінець веселої історії про боротьбу з шкідниками, — а початок досить сумної другої дії.

Оце з тими селянами, що не мають змоги набути трутки для щурів, списується протоколи, за які рівенське староство накладає адміністраційну кару в сумі 15 зол. До речі скоштувати цю трутку мігби й сам п. староста, бо ні оден щур, примусово нею нагодований, не тільки не здихає, але навіть не хворіє на шлункові „недиспозиції“. Чи якогось банкротуючого промисловця труток треба аж у такий спосіб рятувати від неминучого краху?

Подію цю можнаби вважати тільки цікавою гумореcкою, колиб не прикрі її наслідки для селян з адміністраційними карами та арештом включно. Смерть щурам! Хай живе новий для них податок! — Б.

Заборона Зборів „Союзу Українок“ у Рівному. — 8. лютого б. р. у Рівному мали відбутися Загальні Збори „Союзу Українок“, що з огляду на заборону рівенського староства відкладені на неозначений ближче час. — Б.

Православний епископ-українець для Волині. — Є відомости, що вища влада православної Церкви в Польщі задумує призначити правлячим епископом на Волинь архимандрита Полікарпа (Сікорського). Арх. Полікарп, що від довшого часу перебуває в жировицькому монистирі на засланні, є відомий на Волині як наставник Володимирського, на якийсь час відмосковленого, Собору і користується тут великою симпатією і популярністю. Призначення арх. Полікарпа на волинського епископа малоб свідчити про поважне ніби трактування церковною владою домагань української пастви. Чи це щирий крок Митрополії до поєднання з українською паствою, чи тільки зручний маневр в обличчі Собору — небавом переконаємося. — (Б.)

Комендант постерунку в огні револьверових куль. — Вечером дня 12. лютого ц. р. вертав саньми Владислав Довчик комендант постерунку Гаї-Чижиків біля Львова зі залізничої стації до дому. На санях, опріч команданта находилось ще кілька осіб. По дорозі нечайно посипався град куль в напрямку саней з віддалі кількох кроків. Від цих куль був між іншими ранений в шию комендант постерунку. Хто і з якою метою доконав замаху на згаданих подорожних — невідомо. Деякі польські ґазети твердять, що напад мав політичний підклад і був ділом УВО.

Український Пласт перед судом. *(Закінчення масового процесу проти 96 пластунів в Стрию).* — В пятницю, 13. лютого ц. р. закінчилася перед окружним судом в Стрию відложена перед двома місяцями розправа проти 96 студентів, студенток, вчительок та ремісників за приналежність до позашкільного пласту, докладніще трьох курінів старших пластунів (-ок), що існували в Стрию до часу їх розвязання в квітні м. р. на основі статутів Краєвого Т-ва Охорони Дітей і Опіки над молодою. Вів розправу суддя Кубріхт, обвинувачував прок. Валіш, як оборонці явилися всі стрийські адвокати українці, а саме Др. Гарасимів, Др. Домбчевський, адв. Думин, обор. Ерденберґер, Др. Калуський і Др. Лужецький. Доповнено переслухання свідків: одного аґента поліції та двох представниць стрийської Філії краєвого Т-ва Опіки над молодою, відчитано письмо стрийського пов. Старости та предложені обороною писані документи. Розправа виказала найбільш очивидно, що позашкільні курінi пласту нів в Стрию не були, як твердив акт обвинувачення, орґанізацією нелеґальною і тайною, а навпаки існували зовсім явно і не без відома адміністраційної влади чого найкращим доказом були улаштовувані за дозволом цеїж влади ріжні прилюдні виступи пластунів в Стрию, а далі сам розпорядок староства про розвязання позашкільних курінів пласту. Суд видав присуд звільнюючий усіх 96 обвинувачених від провини і кари.

Паршиві вівці — це сором для громади. (Із Заліщик пишуть нам): Рідко коли дає знати про себе залісецький кут, що тягнеться вузькою семимилевою лентою понад сам Дністер, по якому біжить сьогоднішній польсько-румунський кордон.

Колись працювали в цьому прегарному кутку нашої землі люде тої міри, що Др. Волод. Охримович (1902—1906 р.), який в 1907. р. був вибраний в нашому виборчому окрузі поверх 50.000 голосами парляментарним послом до Відня, та пок. др. Осип Макович (913—1925 р.). Вони лишили в зал. повіті трівкі сліди своєї праці на всіх ділянках нашої народньої ниви.

Тепер народня робота в нашім повіті покладена головним чином на плечі адвоката Дра Р. Стефановича в Заліщиках (від 1911. р. дотепер), б. сенатора В. Бараника та кількох активниходиниць з посеред нашої інтеліґенції в Заліщиках, як ось: лік. Др. М. Долинського, емер. уч. Р. Будзинської та абсольвента прав і книгаря М. Панаса. Серед заслужених та діяльних священиків вичислити треба: о. В. Нанассу в Угринківцях, о. О. Боярського в Новосільці Костюковій, о. І. Коцика в Щитівцях, о. І. Ганкевича в Дзвинячі, о. М. Дмитерка в Мишкові, о. В. Мандрусяка в Синкові, о. В. Луцького в Колодрібці, о. М. Микулу в Касперівцях і о. В. Дзьомбака в Іваню Золотім. В історії Залісеччини найдуть собі почесне місце імена кількох вчителів та свідомих селян: Омелян Білинський і Мартин Харовський в Блищанці, Іван Чорний в Винятинцях, Дмитро Олійнич, Іван Журецький й Іван Горішний в Голіградах, Андрій Григорчук у Городку, Семен Костинюк й Іван Мартинчук у Дзвинячі, Проць Марусяк і Павло Макух у Дуневі, Василь Мамалиґа й Стефан Юрійчук у Заліщиках старих, Михайло Кубяк в Іваню Золотім, Іван Попович і Яків Богуцький в Касперівцях, Петро Динський в Колодрібці, Михайло Оробко і Петро Григоришин у Кулаківцях, Василь Клочко і Леонтій Михайлюк у Мишкові, Федір Семенюк і Гнат Шиманський в Новосільці Костюковій, Павло Черничук у Печерній, Василь Кошман у Синкові, Микита Дідушок і Йосиф Дідушок в Угринківцях.

Незвичайно високий рівень національної свідомости й карности виказало наше селянство в часі памятних останніх соймових і сенатських виборів.

З відомих усім причин не мали ми ніякої можности відбути хочби одного передвиборчого віча, чи довірочної наради, в той час, коли в цілому повіті відбувались безупину передвиборчі віча з рамені урядових аґітаторів за лістою ч. 1. під проводом урядовця повітової ради в Заліщиках, Людвіка Доманьского і команданта військового випочинкового дому, майора Чекановского, котрі вибрали собі до помочі відомого типа Василя Черничука, бувшого громадського писаря в Жежаві, що його за зловживання усунено з громадської писарки в осені 1929. р.

Та мимо натиску зі сторони політичної влади, яка грозила перед самими виборами кільком нашим громадам військовими карними експедиціями; мимо того, що навіть роздавання наших карток до голосовання виборцям по селах стрічалось на кождім кроці з перепонами з боку поліції і „стшельцуф“; мимо того, що перед самими соймовими й сенатськими виборами арештовано майже в кожному селі пять наших найсвідоміших селян (переважно членів виборчих комісій і наших мужів довіря), всі села за виїмком Зазуланець і Костільник, що далися стероризувати, постояли гідно за честь свою і свойого народу.

Виборчий успіх треба у великій мірі завдячити нашому сільському жіноцтву, яке саме при цих останніх виборах виявило перший раз подивугідну активність. Наше сільське жіноцтво, що не звертало на себе такої бачної уваги поліції, „стшельцуф“ і лагинників-поляків, як мужчини, — занялось у великій мірі поширенням наших карток до голосування, в чому була йому помічною і наша сільська дітвора. За саме поширювання по селі наших карток до голосування, траплялись арешти наших патріотичних сільських жінок. І так довелось за такий великий „злочин“ побувати в студенім громадськім арешті Марґі Данилюк з Новосілки Костюкової. Інтересно, що державна поліція арештувала її на донос її сусіди польки.

Та поруч проявів правдивої горожанської мужности серед загалу нашого селянства, виявились, нащастя рідкі, випадки крайньої підлости та духового хамства.

Таким виїмково підлим типом виявив себе несподівано підчас останніх виборів, Ґеорґій Гуцуляк, господар у Костільниках. Сам він родом із Дорошівців над Дністром на Буковині, син тамошнього українсько-

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

„З 84 членів Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові голосувало проти К. Студинського тільки два“...

„Т-во ім. Шевченка у Львові виступило з Академічного Комітету в Празі“.

(З темної хроніки)

Нещаслива Установа,
Сміхотворний Голова!..
Громадянство хмурить брови:
„От-так вісімдесять два!“

В Українців однозгідність,
Хоч і рідко, та буває.
Хай забуто сором, гідність, —
Слава, вісімдесять два!

Стійте! Дайте в очі глянуть!
Так... даремні тут слова...
Ех, тай лясне-ж, як дістануть
Зразу вісімдесять два!!

К. КОСТЯНТИН.

го селянина. Скінчив народню школу в рідньому селі, а відтак післали його родичі на дальшу науку до української (тоді) ґімназії в Кіцмані на Буковині. Ґеорґій вчився досить добре в кіцманській ґімназії та скінчив ще перед війною кілька кляс. Після війни покликали його до військової служби в румунській армії, але вона йому не подобалась і він утік в 1922. р. з румунського війська за Дністер до Галичини та опинився в селі Костільниках, (зал. повіт), що положені над самим Дністром, таки проти його родинного села Дорошівців. В Костільниках приняли тамошні громадяне румунського військового дезертира як українця — гостинно, і Ґеорґій оженився небавом у Костільниках та завів власне господарство. Останніми часами „хтось“ наврочив Ґеорґія, словом щось „зіпсувалось“ і Ґеорґія почали люде підозрівати в тайному звязку з поліцією. В часі виборів показалось, що ті підозріння були оправдані. На кілька днів перед соймовими виборами отримав Ґеорґій від нашого повітового виборчого комітету 500 карток до голосування в цілі роздачі їх виборцям у Костільниках. Але Ґеорґій уважав за відповідне занести всі наші картки негайно до місцевого війтуня Ґерелевича і передав їх там постерунковому поліції, що саме гостював у війта.

Хоч до Костільник передано ще вчасно новий наклад наших карток, то тамошні виборці піддалися нагискові та голосували — крім чотирьох неустрашимих — на чужу лісту. Оттак вкрились соромом на весь повіт Костільники, — тим своїм голосуванням і Ґеорґієм.

Такий-же сором ляг ще й на другу громаду нашого судового повіту — на село Зазулинці.

Та ці дві відродні громади не можуть зменшити тих успіхів довголітньої невсипущої праці нашої інтеліґенції та свідомих селян залісецького повіту, що видала саме в такій тяжкій пробі такий гарний плід національної свідомости та карности.

Кропива

За межами України.

Одним фронтом. — Відклик і протест Українського Студенства у Варшаві проти некультурної поведінки управи „Тва Допомоги Студентам у Варшаві“ та покровителя цього Т-ва проф. Романа Смаль-Стоцького, — змобілізував думку і опінію усего українського студенства в краю і закордоном для моральної піддержки своїм Товаришам у Варшаві в їхній боротьбі з моральною і політичною ґанґреною. Українське студенство у Львові, Кракові в Берліні та інших більших студенських осередках приєдналося однодушно до протестів укр. студенства у Варшаві і виявило готовість усіми засобами піддержати його у боротьбі.

Майбутня війна.

О. Джон (Jones), кореспондент великих американських часописів у часі світової війни, спробував недавньо переглянути засоби, що ними послуговуватиметься майбутня війна. Перш за все відвідав він артилерійські форти в Сенді Гук. Коли він стояв поруч службового старшини на 10 метрів грубому бетоновому схоронищі, що мало вид півмісяця, перед його вічми простягався широко Атлянтійський океан. Позад нього, сховавшись під поверхню бетону, находилася велитенська 30 ц. м. гармата. Це загально-відомий тип важкої зброї. Вона підноситься величньо на сталевих павуковатих ногах-підоймах, викидає зі себе велитенську хмару чорного диму і ховається знову в свою цементову домівку. Коштує: 120.000 долярів.

Старшина подав йому кілька цифр і закінчив: „Ці цифри додаємо, перераховуємо на стопи і з висліду знаємо, як далеко находиться ціль поза овидом“.

„Поза овидом?“

„Так. Наші нові гармати мають таку далину стрілу, що ми мусимо стріляти поза овид.“

„Але чи цей овид находиться аж так далеко, що за ним може сховатися воєнний пароплав?“

„Очевидно, бо наші гармати можуть переносити стрільно, важке і тону, на віддаль 40 км., а ціль у віддалі — 40 км. лежить 127 м. підовидом. Бузькове гніздо воєнних пароплавів находиться на висоті 40 м. над поверхнею моря. У віддалі 22 км. не можуть вже воєнні пароплави доглянути себе, навіть з маштів. А чейже вони починають боротьбу нераз зі ще більшої віддалі і мусять трапляти ворога, стріляючи понад овид. Оце й причина, чому фльота не може обійтися без літаків.“

Опісля старшина завів Джона до кімнатки, що находилася в бетонованій глибині. „Тут ми беремо на приціл. Вістки та звіти подає радіо та телефон, ми узгіднюємо наші обрахунки і передаємо телефоном обслузі гармати, як її уставити і коли стріляти.“

Джон мусів засоромитися. Він бачив і чув дуже богато про гармати у світовій війні, але тепер почув, що залишився позад часу. „Це жахливо великі гармати“, сказав він, — коли вийшли на верх, — показуючи палицею на обетоновані велити. Старшина поглянув на нього спочутливо. „Цеж зовсім не ті гармати, про які я вам — говорю“ завважив він. „Оці гармати (30 цм. у промірі) зовсім старомодні.“

І він завів Джона в лісок Сенді Гук та показав йому ще більші велити, що стояли на великих, рівних бетонових площинах. Отруйні ґази в цьому ліску можуть обслузі менше шкодити, як у підземних стоянках.

„Це власне 40 км. гармати“ — виясняв старшина — „найновішого типу. З них можна майже прямовісно стріляти в небо.“

О. Джон пішов потім до міністерства війни, щоби вивідатися, що там нового є від 1918. р.

Непромокальний порох прийшов на місце старого. Ґенерал-майор Уилієм, шеф департаменту артилерії і приладдя, перерахував йому низку найновішої воєнної зброї:

„Пальна зброя шириною дула від 0.8 до 40 цм. Муніція має стрільна з такими чуткими пальниками, що вибухає при зустрічі зі шовковою стінкою воздухоплаву, або такими твердими. що вибухають щойно пробивши твердий панцир воєнних пароплавів. Порох, що вибухає в дулі гармати і викидає стрільно, не висовуючи з нього блиску. Бомби, вагою від кількох фунтів до 2 тон, що вибухають, коли діткнуться води, суші, будинку чи пароплаву, відповідно до вимоги моменту. Ґази, що приневолюють людей вонітувати, плакати й сміятися, що покривають їх міхурями або вбивають. Танки, що не потребують дороги, вивертають дерева, а деякі з них навіть перепливають воду. Врешті літаки з усіми їх можливостями.“

Замість звичайного кріса, будуть в найближчій війні послуговалися скорострілом. Цей смертоносний малий скоростріл, про який нераз читаємо, що ним послуговуватися американські бандити, матиме кожний вояк, і могтиме з нього вистрілити 100 разів на мінуту.

Джон знав, що в останній війні ні одна з воюючих сторін не кидала отруйних ґазів з літаків. Наслідки цього булиб жахливі, бо хоч і одна і друга сторона могла легко дозволити собі на кидання ґазових бомб з літаків, то в обох було поза межами спроможности захоронити свої армії перед ґазом із воздуха. Через те й боялися починати того роду боротьбу, хоч і одна і друга команда була готова до неї та дожидала тільки, щоби ворог починав перший.

В майбутній війні буде праця летуна незвичайно важка. На надлітаючий літак спрямують негайно апарати, що мірятимуть його віддаль. Як тільки це останнє устійнять, могтиме чотирогарматня батерія, спрямована електрично на ціль, кинути в одній мінуті в простір, який займає літак, 72 розривних стрілен і то на таку височінь, яку досі тільки зміг осягнути літак. Ніччю підслуховий апарат спрямує самочинно темну велитенську лямпу на літак і, як тільки світло рине з неї назустріч небосхилу, воно неодномінно схопить в свою струю ворога під хмарами, а наставлені відповідними приладами гармати могтимуть так добре бити в нього, якби це було в день.

Оден велитенський майбутній танк виконуватиме своєю силою, витрівалістю та рухливістю те саме завдання, що його виконували у всесвітній війні 80 танків. В давніх танках було теж дуже тяжко прицілюватися, бо й зброя, так як і сам танк, дуже недомагали. Модерні танкові гарматки приміщені на дуже рухливих бігунах. Існують пляни, щоби в майбутній війні кинути зразу на фронт тисячі танків, з яких кожний обслуговуватиме двох вояків, що сидітимуть у скорострільній вежі. Ці танки закладатимуть теж телефонічні дроти, так як це роблять тепер пароплави з каблями.

Відомо, що згідно з плянами Злучених Держав та 27 інших народів, у майбутній війні не переходитимуть армії з фронту на фронт під охороною танків, тільперевозитимуть їх окремими запанцирениими самоходами.

Щоби величезні армії переносилися з місця на місце при допомозі велитенських сухопутніх кораблів, про це досі в світі ще ніхто не чував. Це новина. А чейже про це думають всі. В Анґлії відібрано недавньо двом найкращим кіннотним полкам пишні коні і вивіновано їх панцирними самоходами й танками. Французи будують сухопутній танк на 600 тон, а більшовики на 800 тон вантару. Але й танки незавжди зможуть просуватися швидко вперід.

Літаки мають у своїм розпорядженні бомби, що продовж кільканацять хвилин зможуть на просторі богатьох квадратних кільометрів наробити вирв і ям, по яких не проїде навіть найзвинніший танк. Найменша з тих бомб важить ледви 100 фунтів, але її вибух вириває 60 тон землі і рве яму 2 м. глибоку, а 7 м. в ширину. Однотонна бомба викидає в небо стільки землі, скільки її моглиб викопати 25 робітників при допомозі найкращих парових шуфель та 7 вантажних ваґонів протягом чотирьох днів.

Який гук, дим, вогонь, рух і вереск пануватиме при боротьбах у майбутній війні, того однак ні Джон, ні жаден інший письменник не зможе описати. Це можна собі тільки приблизно вявити.

Подав *А. К.*

Всячина.

Новий твір Кавтского. Відомий теоретик соціялізму Кавтскі видав новий твір під заг.: „Большевизм у сліпій вулиці“. Твір вийшов уже в кількох перекладах, між іншим у російському із вступним словом меншевицького діяча Дана.

Кавтскі займає проти большевизму крайне вороже становище і доказує, що нарід може позбутись большевицької тиранії тільки шляхом революції. Зате Дан твердить, що антибольшевицька революція довела-б до бонапартизму, тому тільки шляхом еволюційного переродження большевизму можна дійти до демократії. На думку Кавтського большевизм не є жадним соціялістичним рухом, жадною революцією, але справжньою реакцією і поворотом до тиранії. Комуністична партія стала упривілійованою клясою „шляхтою“, яка змінила населення в рабів. Колективізація вводжена насильно є одним насміхом над марксизмом і демократією. Большевизм мусить упасти, як тільки селянство матиме мінімальну можливість виявити свою волю.

Смерть югославського студента. — „Хвіля“ ч. 42.623 пише: „В Новім Тарзі помер абсоловент медицини на краківськім університеті Іво Цорнер, громадянин Югославії, котрий перележав три і пів року в шпиталі, як жертва звірства краківського поліціянта Павелка, який побив його у страшний спосіб. Останні хвилі покійника були надлюдською мукою. Десять днів перед смертю у наслідок траґічних переживань дістав Цорнер помішання ума так, що управа шпиталю мусіла його тримати в окремій кімнаті на ліжку зі сіткою. Через тих 10 днів то приходив до свідомости то тратив її. В атаках горячки тікав з ліжка зі страху перед невидимим ворогом, то знов просив його розпачливим голосом, щоби не бив його. Постійно боявся Павелка й постійно в горячці виговорював призвище цього поліціянта.

Кінотеатр „Редута“ в Народному Домі вул. Костюшка 5.
Від 16. II. — ДІЯВОЛЬСЬКИЙ ПАЗУР.
Від 20. II. ПРИГОДА ЛЕДІ ЕДИТИ, еротична драма з Камілею Горн в гол. ролі.

ПОДЯКА.

Високодостойній стрийській українській Адвокатурі Вп. Меценасам Др. А. Гарасимову, Др. В. Калуському, Др. Р. Домбчевському. Др. В. Лужецькому, адв. Р. Думинові та обор. І. Єрденберґорові за безкорисну й успішну оборону на нашій розправі перед стрийським судом в днях 12. і 13. грудня 1939 та 13. лютня 1931. — складаємо щиру подяку.

В Стрию, 14. II. 1931.

96 підсудних, б. члени курінів ст. пластунів „Чевона калина“, „Спартанка“ і Запоріжці“.

ДВОХ ХЛОПЦІВ з укінченою 3 кл. виділовою або ґімназійною прийме фірма: ПІДПРИЄМСТВО РОБІТ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ І СКЛАД АРТИКУЛІВ електроінсталяційних **ДМИТРО ДУЧИНСЬКИЙ** В ПЕРЕМИШЛІ, Ринок 23. (проти Маґістрату).

Др. РОМАН НЕСТОРОВИЧ ординує у внутрішніх і жіночих недугах в Перемишлі, вул. Францішканська 37 II (площа на Брамі).
КВАРЦЕВА ЛЯМПА. ХЕМІЧНІ АНАЛІЗИ.
Просвітлювання Рентґеном.

Даром
подаю кожній пані добрі поради проти
уплавів.
Кожна пані здивується і буде мені вдячна.
Anna Gebauer, Stetlin
L. 89. Friedrich-Ebertstr. 105- (Niemcy).
Долучити значок на порто.

Годинник зі золота

американського, що нічим не ріжниться від правдивого золота 14-о карат.
Тільки за зол. 6'55 зам. 100
На листовне замовлення негайно висилаємо елеґантний плоский годинник (після сего рисунку) виреґульований до мінути, дзвінкий хід, з 8-о літною ґваранцією. 2 штуки 12'50 з., 4 шт. 24'—, 6 шт. 39'50 — Ліпший ґатунок 9.—, 11.— 14.—, 24'—, 30.—. З світячим циферблятом 9.50, 12.—, 15.—, 18.—. Годинник критий Ankier з трема копертами америк. 14.— 16.—, 19.—, 24.—, 28.—, 35.—. Ланцушки з американ. золота 1'50, 2'50, 4.— і 6.— зл. Годинники на руку мужеські і дамські америк. 12.—, 15.—, 17.—, 20.—, 24.—. Кошта пересилки покриває купуючий.
Firma „Komercja“, Warszawa, Dzielna 45 U. 6.

АДВОКАТ
Др. МИКОЛА РИБАК
Веде канцелярію в Перемишлі
ПРИ ВУЛ. ПІЛСУДСКОГО Ч. 1.
в льокалі канцелярії бл. п. Дра Т. Кормоша.
Заступає в усіх справах цивільних і карних.

Овочеві ЩЕПИ
НАСІННЯ ПАШНИХ БУРАКІВ
найліпші відміни по найдешевших цінах достарчить вагоново і в роздріб Фірма:
А. ТЕРПИЛЯК
Залуква п. Галич.
Цінники й оферти на жадання висилається.

Уживайте ЕЛЕҐАНТ
бо це найліпша паста до обуви і своя
ЛЬВІВ, Кордецького 51.

ЖАДАЙТЕ
у всіх кооперативах
МИЛА
Кооперативної Фабрики
„ЦЕНТРОСОЮЗ“

Купуючи паперці до курення
„КАЛИНА“
з одинокої української кооперативної фабрики
„Будучність“ в Тернополі.
Причиняєтеся до розросту рідного промислу і даєте заробіток українському робітництву.

Фірма К. ЯРОШЕВИЧ
(СКЛЕП ГОСПОД. МОЛОЧАРСЬКИЙ)
в Перемишлі вул. Дворського 5
ПОРУЧАЄ ЩОДНЯ СВІЖЕ ДВІРСЬКЕ МОЛОКО, СМЕТАНКУ СОЛОДКУ Й КВАСНУ, КРЕМІВКУ, МАСЛО, ЯЙЦЯ, СИРИ Й ТОВАРІ КОРІННІ
ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ.

ЯК НАЙДЕШЕВШЕ ЗДОБУТИ ОСВІТУ?

Треба передплатити за 4 зол. видання **„САМООСВІТИ“. 12 книжочок на рік, це дванацять зрозумілих, популярних викладів з ріжних галузей знання по програмі народніх університетів.**

За три-чотири роки всі видання разом дадуть приступну **енциклопедію знань** і дадуть змогу людині, що покінчила народню освіту, **стати вповні освіченою людиною,** якій ніодна галузь науки не буде вже чужою.

В 1930. РОЦІ ПОЯВИЛИСЯ ТАКІ КНИЖКИ:

1. Що таке Самоосвіта і як до неї братися . .	ціна 35	грош.
2. Чого земля потребує? (зимовий господарський курс дома).	„ 35	„
3. Великий зрив (нарис історії української революції ч. I.)	„ 50	„
4. Культурна людина (наука про те, як жити з людьми, в читальні і тд.)	„ 50	„
5. Наш світ (земля, сонце, місяць, планети зорі і їх вигляд)	„ 45	„
6. Боротьба Світів на Україні Ч. II. історії укр. рев. .	„ 60	„
7-8. Тайни природи, початки хемії . . .	„ 80	„
9. Історія Галичини в 1918. і 1919. р. III укр. рев. .	„ 60	„
10. Слово до молодих людей	„ 35	„
11. Чоловік та жінка (про полове життя та полові хвороби)	„ 60	„
12. Розвиток життя на землі (наука про те, як повстало перше життя на землі	„ 40	„

Хто купує всі книжки разом, платить тільки 5 зол. разом з поштовою пересилкою. Книжки висилаємо тільки за попереднім надісланням грашей.

Передплатіть Видання „САМООСВІТИ“ на 1931 рік, які коштують тільки 4 зол. за 12 книжок. — Книжки появляються щомісячно.

Гроші слати на адресу: ЦЕНТРОБАНК, ЛЬВІВ, Ринок 10 з дописскою для „САМООСВІТИ“.
В передплаті книжки дуже дешеві! :-: Окремо коштують дороще

Передплата на 1931 рік коштує 4 зол.

За 4 зол. 12 книжок „Самоосвіти“.

За редакцію відповідає Володимир Зиблікевич.

З друкарні Кнолера і Сиґ в Перемишлі